Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

II
6
543

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

2. 6. 543.

2R'. 6

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

XXVII

ZENON

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

SANCTI ZENONIS VERONEN. EPISCOPI ET MARTYRIS DOCTORIS EXIMII SERMONES

Illustriss. & Reuerendiss. Augustini Valerij Cardinalis Veronæ iussu editi.

FLORENTINAE BIBL ... PVB

fc 57

VERONÆ,

Apud Hieronymum Discipulum,

M D LXXXVI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

AD CODICEM.

Quo Zeno properas? ad Summi Præsulis Aulam,
Auspice quo nitidus, quo duce tutus eo.
Quid tam cultus ades, fueras qui sentus, opacis
Abditus hinc tenebris, obrutus inde situ?
Corpore sim nitidus, sim pectore purus oportet:
Denique me faciat vestis honesta virum.
Quis rutilam dedit hanc vestẽ, quæ textilis auro est
A talo ad summum tota capillitium?
Hanc Valeri vigil appositam mi cura diserti
Contulit, eximijs qua solet arte viris.
I felix Zeno, non tantum nomine, quando
Verè id quod merito diceris, esse potes.

SANCTISSIMO PATRI
AC DOMINO NOSTRO
DOMINO SIXTO V.
PONTIFICI MAXIMO

Augustinus Valerius Cardinalis Veronæ.

CVM mense Aprili superiore, Beatissime Pater, de more, institutoq; veterum Romanorum Pōtificum primo sui Pontificatus anno Sanctitas Vestra cereos Agnos Dei consecraret, quorum veluti diuinæ clementiæ instrumentorum mirifica virtus in incendijs, eluuionibus, ac tempestatibus sæpenumero mortalibus spectata est, ac sacrum Cardinalium collegium pro sua in hunc ordinem beneuolentia, & charitate tridui spatio conuiuio exciperet, memini S. Zenonis Veronæ Episcopi, & Martyris à Sanctitate Vestra

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

mentionem factam postremo conuiuij die, quo sum ipse vocatus: conuertens enim post sacram lectionem, & post grauissimos in mensa sermones habitos in me oculos, Cras, inquit, celebrabitur festus dies S. Zenonis Episcopi, & Martyris, qui inter procellas persecutionum Veronensem Ecclesiam mira constantia gubernauit, & Galieni tempore martyrio coronatus est: atq; hanc commemorationem sermonum, qui ab eodem sanctissimo Episcopo scripti sunt, mentio subsecuta est. Cum verba Vicarij Christi in animo infixa essent meo, commemorationem S. Zenonis, cui post multos annos in hac administratione, quamuis indignus successi, tacitam, vehementemq; cohortationem putauissem, cumq; ideo Veronam permissu Beatitudinis Vestræ rediissem alacrior, & ardentior multò, quàm vnquam antea, ad munera pastoralia obeunda, in synodo diœcesana primùm clerum vniuersum sum hortatus, vt Patronum huius Ciuitatis exemplar rectè Christiani gregis gubernandi, ac magistrum optimum & religiosius venera-

nera-

neraretur, & studiosius moribus, atq; vita imitaretur: deinde quòd sermones S. Zenonis, qui typis impreßi ante annos complures editi fuerant, eßent valde mendosi, nec iam vlla ferè amplius eorum extarent volumina, ne clerus Veronensis, cæteriq; viri docti, & pij vtili lectione antiquißimi, & sanctißimi scriptoris priuarentur, decreui, vt iterum multò accuratius imprimerentur. Acceßit ardor quorundam presbyterorum Veronen. quibus nec ingenium in illustranda Ecclesia Veronensi deest, nec studium. Itaq; mecum à multis viris doctis recogniti, emendati, & expurgati meo iussu typis commißi sunt. Celebris quidem est, Sanctißime Pater, multis, præclarisq; naturæ muneribus Verona, cæli temperie, collium, Athesisq; interfluentis amœnitate, magnitudine, antiquitate Vrbis, ingeniorumq; præstantia. Floret artis operibus ad ornatum, & defensionem, arcubus, pontibus, amphitheatro, sacrisq; templis; verum multò florentior est, atq; munitior numero Sanctorum, atq; reliquijs, Episcoporum præsertim, qui eam sapientißimè, san-

ctißimèq;

ctißiméq; rexerunt: quorum primus Euprepius à S. Petro Apostolorum Principe, Christiq; Vicario Veronam missus quinq;, et triginta successores habuit Sanctos Episcopos: quorum memoria tum in libro de Sanctis Episcopis Veronen. tum in aliquot templis, tum in aula Episcopij loco illustri pictis imaginibus, ac nominibus subscriptis diligenter conseruatur: tum etiam in diuinis officijs ex synodorum diœcesanarum decretis, & veteri instituto religiosißimè colitur. Eorundem tutelæ Vrbs hæc refert acceptum hoc maximum beneficium, quòd per tot seculorum cursus, inter tot hæresum fluctus fidem catholicam integerrimam constantißimè retinuerit: ac proinde isti sanctæ sedi Apostolicæ Romanæ suæ, omniumq; fidelium Christianorum matri, vnde norma rectè credendi, rectèq; viuendi petenda est, summa cum veneratione paruerit. Inter hos Episcopos Beatus Zeno Martyr ordine octauus est: qui vix dum migrarat in cælum, cum eum Ciuitas Veron. sibi Patronum asciuit, & vt talem perpetuò coluit, quòd eius patrocinium sæpißimè in suis

cala-

calamitatibus experta eſt. Et piorum hominum ſententia æquum fuerat, vt cum Sixti II. Papæ temporibus et vixerit, & ſcripſerit Zeno, eius ſcripta penè mortua altero SIXTO V. Eccleſiam vniuerſam moderante feliciter reuiuiſcerent: & quem auctorem, atque hortatorem tacitum ſuæ editionis habuerant, eundem patronum diſertum, et vindicem haberent. Denique vt opuſcula Veronen. Eccleſiæ Epiſcopi Zenonis Veronæ Epiſcopus illuſtrare, ita Cardinalis ad Romanum Pontificem, quem Sacerdotem magnũ, Principem Epiſcoporum, hæredem Apoſtolorum, poteſtate Petrum, vnctione Chriſtum (vt Sancti Bernardi verbis vtamur) ſacrum Cardinalium collegium, & vniuerſa Chriſtiana reſpublica agnoſcit, & veneratur, et Auguſtinus Cardinalis Veronæ ad Sixtum V. quem ſumma veneratione proſequitur, & à quo multis honoribus, & magnis beneficÿs eſt affectus, ea mittere debuit. Non dubito, quin paſtoralem hunc laborem meum, quamuis minimum, æſtiuis caloribus ſuſceptũ probatura ſit Sanctitas Veſtra: & ex Epiſco-

pi,

pi, Martyrisq́ scriptis magnam sit captura voluptatem. Interim Deus auctor bonorum omnium, & largitor Beatitudinem Vestram Sanctißime Pater donis suis magis in dies, vt facit, locupletet: & Collegio nostro, vniuersæq́ Ecclesiæ incolumem diutißimè seruet, vt iustitia, pax, istius Sanctæ Sedis auctoritas, omnes virtutes in dies magis, ac magis vigeant, atque florescant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

EIDEM S. D. N. PAPAE

ADAMI FVMANI CANONICI VERON.

OCTOGENARII CARMEN.

MAGNE patrum pater, & princeps, ac ſumme ſacerdos,
Cui cælos aperire datum, cui claudere ſoli,
Cuſtodis noſtri veteris, clariq; magiſtri
Intrepidi Zenonis, Heri cæleſtis amici,
Cuius ad auditum nomen tantummodo ſcimus
Inſeßis de corporibus perſæpe ſuperbi
Tartarei ducis inſolita formidine preſſas
Fulminis in morem ſeſe eieciſſe cateruas,
Quæ ſepoſta diu, ac veluti iacuere ſepulta,
Æmulus ad te eius ſucceſſor opuſcula mittit
Admonitu prolata tuo nouus, accipe, & illa
(Impediant niſi tot, quæ et tanta negocia tractas)
Ne pigeat mente, & vultu ſpectata ſereno,
Ac lingua celebrata, manu verſare parumper:
Nam ſic fiet vti, quæ multos ante latebant
Laudatorem & amatorem te nacta, repente
Per gentes late incipiant clareſcere, & vltro
Tanti, ac tam celſi capitis ſubnixa fauore,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Dulcis vti grato mellis condita sapore,
Docta virum, vulgiq; rudis se ferre per ora.
Zenonem velut in terris cum viueret ipsum
Sceptrigeri Reges pariter populiq; solebant
Et plausu, & faustis in cælum attollere dictis,
Admirabiliter diuina voce tonantem
Sensa, sub his quæ muta latent spirantia signis.

ANTONII PASINI VERON.

SIXTE Pater, supreme virum, ter maxime rerum,
Clarius, aut melius quo nihil orbis habet.
Optime Pontificum, cui cæli occludere valuas,
Et reserare dedit Christus ab arce poli.
Qui præstans virtute faues doctisq;, bonisq;:
Respuis indignos, & procul esse iubes.
Quæ tibi Veronæ Præsul dat, fronte benigna
Accipe: nec pigeat sumere vtraque manu.
Dat pia ritè pius; sacro dat præditus ostro
Sacra tibi, prima est cui data cura sacri.
Nanq; hic scripta leges Zenonis Præsulis, olim
Qui sua pro Christo membra secanda dedit.
Maiestate tua noscas hæc digna fuisse;
Atque vsum lucis te duce nacta iuuet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

PIO ET CANDIDO LECTORI

Raphael Bagata Archipresby. Eccl. SS. Apoſtolorum, & Baptiſta Perettus Rector Eccleſiæ S. Teuteriæ S.

SANCTVS ZENO Veronæ Epiſcopus, & Patronus difficillimis temporibus in magnis tempeſtatibus admirabili conſtantia Veronenſem rexit Eccleſiam, ac Galieni Imperatoris tempore martyrio coronatus eſt. Floruit non ſolum vitæ ſanctitate, & paſtorali vigilantia, ſed doctrina, & dicendi laude: quod eius ſermones ſumma grauitate, & Apoſtolico quodam illius ſeculi ſpiritu conſcripti abundè teſtantur. Eſt idem S. Zeno inter vetuſtiſſimos Eccleſiæ ſcriptores connumerandus, cum doctiſſimo viro Origeni, & glorioſiſſimo martyri Cypriano æqualis fuerit. Is Veronæ pater patriæ nominatus eſt, & Doctor inſignis, quo Doctoris nomine in Eccleſia etiam Mediolanenſi decoratur. In Græcia etiam Chriſti Euangelium prædicauit. Extant apud nos huius S. Zenonis ſermones in vetuſto ex membranis manu ſcripto codice. Iidem à Guarino literis Græcis, & Latinis erudito, in antiquiſſimo volumine Epiſcopatus fuerunt reperti, & à bibliopola quodam anno M D VIII. rudibus, & mendoſis admodum typis Venetijs fuerunt editi, S. Zenonis nomine, vt de eorum authore nullo modo ſit dubitandũ. Nunc verò politioribus formis exactè recogniti, emendati, & expurgati Auguſtini Valerij Veronæ item Epiſcopi, & S. R. E. Cardinalis Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi iuſſu pro ſolerti eius, vigili, & ſolita paſtorali cura impreſſi ſunt, & diſtributi iuxta eruditum illum ordinem,

quem vir eximiæ doctrinæ, & iudicij F. Felix Cardinalis de Montealto, nunc S. D. N. Sixtus V. in sua operum S. Ambrosij editione secutus est: primus enim locus ijs sermonibus attributus est, qui veteris testamenti locos explanant: proximus illis, qui noui: postremo loco ij, qui de virtutibus, & vitijs tractant, collocati sunt. Neque verò reprehendat quispiam Martyris nomen huic editioni additum, quo rudior illa caret: oportuit enim sancto sermonum authori tribuere martyrij gloriam, quam illi (vt omittamus vetustissima B. Gregorij Papæ, Vener. Bedæ, Vsuardi, & aliorum testimonia) recentissimum Martyrologium iussu Gregorij XIII. Pont. Max. editum attribuit. Obijciet fortasse aliquis hos sermones alterius Zenonis esse Martyre posterioris, Veronæ item Episcopi, cuius mentio fit à S. Ambrosio epistola prima ad Syagrium: At ille locus primum nihil habet, vnde probetur ille Zeno horum author esse sermonum. Deinde non ita probat eum esse Veronæ Episcopum, vt conuincat: cum enim S. Ambrosius aggressus fuisset prædicare (vt legimus in vita S. Eusebij Bononiæ Episcopi lib. 1. de Episcopis Bononiensibus) sacratam Deo virginitatem, Bononienses eius prædicatione permoti eodem Eusebio authore virgines ipsi suas passim Mediolanum velandas mittebāt: cuius rei etiam idem S. Ambrosius meminit lib. 1. de Virginibus: vbi etiam testatur virgines vel ab ipsa Mauritania Mediolanum, vt velarentur, & sacrarentur, venisse: eadem ratione credendum est, virginem illam Indiciam nomine, de qua ibi fit mentio, Mediolani à. S. Ambrosio eidem Zenoni viro sanctæ memoriæ probandam, & benedicendam traditam fuisse: id enim facilè ex eadem epistola colligitur: Soror enim ipsa S. Ambrosij, cum esset Mediolani, testatur Indiciam Romæ domi suæ Ambrosio absente habitasse: Quædam verò Paterna nomine

S. Ambrosij

S. Ambroſij (ſic ille ipſam appellat) filia nunquam ab Indicia diſceſſerat: Indicia autem Veronæ, quò cum ſorore ſua noua nupta profecta fuerat, apud eam, pariete tamen interiecto, paruo videtur tempore habitaſſe: vnde apparet Indiciam alibi, quàm Veronæ ſacrata virginali benedictione inſignitam fuiſſe, præſertim cum poſt tot annos à benedictione (vt inquit S. Ambroſius) nota corruptionis inureretur. Accedit præterea Eccleſiæ Veronenſis perpetua traditio, quam certis rationibus firmam ex canonum præſcripto tueri debemus, quæ præter Zenonem Epiſcopum, & Martyrem, qua de re in libello de Sanctis Veronēſibus Epiſcopis vberius tractatum eſt, nullum alium Zenonem agnouit Epiſcopum: quam quidem traditionem teſtatur etiam Epiſcoporum Veronenſium ſeries in aula Epiſcopali depicta: in qua vnus tātum Zeno VIII. Epiſcopus cernitur. Dicet alius ab authore horum ſermonum confutatos eſſe errores Arrij, qui viuo Zenone Martyre non erat. Reſpondemus, cum Epiphanius ſcribat patrem Arrij fuiſſe Origenem, & S. Thomas fontem eiuſdem extitiſſe, errores, qui ab Arrio diſſeminati ſunt, fuiſſe antequam Arrius naſceretur: vt errores Lutheri antequam peſtiferam illam hæreſim Lutherus diſſeminaſſet, conuicti fuerunt. Quòd ſi is contendat errores illos Origeni falsò tributos, vt Pamphilus Martyr, & alij nobiles ſcriptores putauerunt, non conuincit cauſam nō fuiſſe, vt S. Zenoni neceſſe non fuerit, illam peſtem, quòd Filius non ſit coæternus Patri, refellere. Quòd obijcitur ſermonem de continentia non eſſe S. Zenonis Martyris, cum in eo legatur author abfuiſſe à S. Pauli doctrina diuulgata annis quadringentis, & eo amplius: & totus penè orbis tunc fuiſſe Chriſtianus. Dicimus textum, ſicut multis in locis eſt mendoſus, ita vt ſæpe ſit in numeris, ibi eſſe deprauatum. Iam verò cum diſſeminatum per om-

nes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

nes prouincias esset Euangelium à multis receptum, eo in loco author ponit, vt fit, totum pro parte. Antiquissimi authoris est indicium, cum sæpe ad Iudæos sermones habuerit: catechumenos ad immergendum se in sacrum fontem inuitauerit: reprehenderit Græcos tunc ad fidem Christi conuersos, quòd vana sua sapientia etiam in Ecclesiam Dei vana quædam de Deo introducerent, vt ser. 1. De psal. 130. Idem ostenditur, cum in ser. De spirituali ædificatione domus Dei author demõstrat tunc non fuisse iam templa Christianis constructa, sed nouum populum, & minimum numero extitisse. Ad Neophytos porrò ser. 4. cum de ijs mentionem facit, qui vniuersam rem familiarem pauperibus erogarent, quique Dei templum essent, cum templum idololatriæ antea extitissent. Idipsum præterea licet perspicere Ad Neophytos ser. 5. cum eos hortatur author, vt idololatriam fugiant, & ne captẽt amplius auguria. Quid, nonne id clarè patet ex ser. 1. De Pascha, & ex ser. de patientia? quorum altero interpretatur autumnum sui temporis Martyres significare, patientiam in altero coronam Martyrum appellat quotidianam? B. Tecla S. Pauli Apost. discipula, & prima illius sexus Martyr in sermone De timore in exemplum timoris Domini adducitur. Quosdam meminit in ser. De resurrectione in idololatria suo tempore obijsse: & Christianos quosdam arguit corporum resurrectionem non credentes. Ab eo præterea descripta est S. Archadij Martyris vita, suo tempore, vt Petrus Episcopus Equilinus testatur, martyrio in Mauritania coronati. His profectò, & huiusmodi alijs quamplurimis antiquissimus horum sermonum author demonstratur. Quòd autem tres, siue quatuor sermones in his reperiantur, quos S. Zenoni aliqui putant ascribi non posse, nempe qui inscribitur, De præcepto Attende tibi: Sermo de Euangelio secun-

dum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

dum Lucam de duplici tentationum ſpecie: Sermo De liuore, & inuidia, & ſermo De ieiunio: qui inter S. Baſilij homilias Grȩcè ſcripti reperiuntur: Quamuis argumenta non deſint, quibus probare liceret eos quoque ſermones ad S. Zenonem noſtrum pertinere, cum etiam plurimos ſummo ſtudio, & grauiſſimis laboribus in Græcia multò ante S. Baſilium prædicando ad fidem Christi conuerteret, tamen ea in re contentioſi eſſe nolumus. Ad id verò, quod author Bibliothecæ ſanctæ ſcribit, nempe ſeptem ſermones in pſal. quos enumerauit, eſſe deſcriptos ex S. Hilarij commentarijs, dicimus illum quo ad numerum erraſſe: ſermones enim in pſal. 79. & in pſal. 100. in commentarijs S. Hilarij non reperiuntur. Quo ad reliquos quinque, cum duo ſermones de pſal. 130. in his ſermonibus legantur, ſecundus verò ſit certis quibuſdam vocabulis, & ijſdem ferè ſententijs ſimilis priori, qui quidem prior in commentarijs S. Hilarij non reperitur, eum etiam ſecundum ſcilicet dicimus à S. Zenone more ſuo fuiſſe aliqua ratione repetitum: & propterea ad illum pertinere: ſed in commentarijs S. Hilarij ab aliquo fuiſſe inſertum, quemadmodum videmus inter opera Hieronymi, Auguſtini, & aliquorum ſanctorum patrum conciones, & libellos non ignobilium authorum irrepſiſſe. An verò reliqui quatuor eadem ratione fuerint in ijſdem commentarijs inſerti, necne, aliorum ſit iudicium. Nos verò, qui in eodem vetuſto codice manu ſcripto hos etiã ſermones ſimul cum quatuor, quos, vt iam diximus, apud S. Baſilium Grȩcè deſcriptos reperimus, defraudare S. Zenonem debita ſuæ laudis poſſeſſione non ſumus auſi. Neque lectorem debuimus tam vtili, & iocunda lectione priuare. De ſtylo quod obijcitur, vario dicendi modo ſermones conſcriptos: ſi quis rectè eos perpenderit, pauciſſimis exceptis eiuſdem ſtyli comperiet: inſunt enim ea-

dem

dem ſæpe vocabula, eadem verborum diſpoſitio, & connexio. Neque tutum eſt ſemper ex ſtyli varietate in paucis maximè de authore fieri iudicium: non enim quilibet author ſcripta ſua eadem dicendi phraſi ſemper cõtexuit: hoc nanque & Auguſtino, & Hieronymo, & alijs ſanctis patribus, quinimo & S. Paulo Apoſt. contigiſſe, vt tomo 2. vitarum ſanctorum in præfatione ad lectorem ait Aloyſius Lipomanus huius Eccleſiæ Veron. Epiſcopus quandoque reperimus, vt pro locorum, temporum, & perſonarum qualitate modo altius, modo demiſſius loquantur. Imperfecti ſermones, quos S. Zenonem diuerſis temporibus ſcripſiſſe probabile eſt, ab aliquo eius diſcipulo fideliter collecti ſunt: cum præſertim quædam in eis ſint, quæ eadem ferè ſunt, quod author minime feciſſet: neque quiſpiam alius, qui eos ex diuerſis authoribus colligere voluiſſet. Ex his igitur licet cognoſcere, quanta iniuria Doctor eximius S. Zeno eodem bibliothecæ loco honore ſuo defraudatus fuerit ſcriptis ſuis luculentiſſimis ſpoliatus: cui opinioni, & iudicio in hac re non ſatis oculato refragatur Blondus Flauius, de illuſtrata Italia regione nona: Petrus Epiſcopus Equilinus in vita S. Zenonis: & Ioannes Stœffler Iuſtingenſis Mathematicus in calendario Romano: qui prius ſuperiori ſeculo, quàm typis fuiſſent excuſi, ſermones, S. Zenoni attribuunt. Noſtra verò ætate præter F. Leandrum Albertum Bononienſem Ord. Præd. in deſcriptione Italię, & Onuphrium Panuiniũ in chronico manu ſcripto vanam illius trutinam, & iudicium refellit idem Aloyſius Lipomanus, & Laurentius Surius Carthuſianus viri iudicio, pietate, & varia, & recondita eruditione inſignes, & ſacrarum hiſtoriarum in primis ſcientiſſimi: qui non modo oratione, ſed etiam vſu ipſo S. Zenonis eſſe docuerunt: quorum alter in ſuam catenam Commentatorum in Geneſim ſententias ex hiſce

ſermo-

ſermonibus quaſi floſculos decerptos nomine Zenonis intexuit: vterque verò inter ſanctorum vitas prudentia ſumma, laboreq; incredibili collectas ſermones integros B. Zenonis nomine inſignitos inſeruerunt. His grauiſſimis authoribus accedit vita S. Zenonis, quæ iam multis ſeculis fuit conſcripta, in qua membra aliquot horum ſermonum, de quibus eſt diſputatio, leguntur. Monemus autem prætermiſſum eſſe S. Gaudentij Epiſcopi Brixienſis ſermonem, qui excuſis ſermonibus S. Zenonis fuerat additus, quòd in vetuſto codice manu ſcripto nõ reperitur. Hæc de S. Zenonis ſermonibus: vt pijſſimi, & benigniſſimi paſtoris, ac patris noſtri mandato, qua debuimus obſeruãtia pareremus. Fruere igitur candide Lector his ſermonibus Martyris Epiſcopi: qui magno Dei munere nobis relicti ſunt: quos cum attentè legeris, ſenties te ad virtutis, & pietatis ſtudium mirabiliter excitari, & hominem, in quo Chriſtus loquebatur, planè agnoſces.

Veronæ M D L X X X V I.

c

DOCTRINA, exemplo, & largè qui ſanguine fuſo
Teſtatus ſummi dogmata vera Dei,
Dum ſibi cōmiſſas ſalicum non fronde, nec vlua,
Sed ſermone pio paſcere quærit oues,
Pontificis Verona tui hæc ſunt ſcripta vetuſti,
A ſe quæ tibi dat nunc repolita recens.
Tu lege, cuiuſquam dices, vbi legeris, æquè
Grata tibi à quoquam non potuiſſe dari.

ROLANDI VVINKELII BRVGENSIS.

HOC magni Zenonis opus; quo præſide tuta eſt,
Ridet & hoſtiles, Vrbs tua, Brenno, minas;
Qui minor haud priſcis patribus; quos Auſonis ora
Suſpicit, ac ſumma relligione colit.
Eloquij ſeu vim ſpectes, & flumina fandi
Mellea, quæ tumidi gurgitis inſtar eunt:
Seu morum decus eximium, deuotaq́; Chriſto
Pectora: pro Chriſto ſanguine tinxit humum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

EST optabile prorſus, illa vt adſit
Mens, quæ ſentiat, eligatq́ recta.
Eſt & pulchrius, ore vt explicare
Tui ſenſa animi queas diſertè.
Sed quæ ſenſeris, & probè explicaris,
Scriptis prodere commodè, vt labore
Mox & poſteritas tuo fruatur,
Tale eſt, vt nihil ante ferre poßis.
Hæc quòd tu optime ZENO præſtitiſti,
ZENO, antiſtibus omnibus præire
Iure diceris. Hoc magis, quòd ipſa
Vita, & ſanguine cuncta roboraſti.
Quod multi vt celebrent, ferantq́ in aſtra,
Quis oro tamen eſt, qui & æmuletur?
Hic, hic, qui è tenebris tua euocauit
Nunc ſcripta: & proprijs probat libellis,
Et quocunq; alio pio inſtituto,
Se dignum ſolio tuo, Petriq́.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

ECCE iterum dulces excultum in luminis auras
Egreditur Paſtoris opus ZENONIS, ouile
Qui rexit Verona tuum, quo martyre gaudes:
Quod prius (infandum) tenebrisq́ſ ſituq́ſ ſepultũ
Delituit, mendis fœdum: quod triſtis Erinnys,
Ne, quæ vir ſanctus docto deprompſerat ore
Erudiens populos ſcriptis mandata nepotes
Perlegerent, cœca moriturum in ſede locarat.
Id VALERI iuſſu, ſolio qui aſſurgit eodem,
Atq; ſacras virtute pari moderatur habenas,
Egregij fecere viri, nanq; ille rubenteis
Laudibus omnigenæ decorans virtutis amictus,
Luce noua expulſis tenebris, donauit auito
Reſtituens populis hæc aurea ſcripta nitori.
Quid deceat, quid dedeceat, quo tramite olympũ
Conſcendas, Stygiæ fugiens contagia labis,
Lector habes, hæc ergo dies, noctesq́ſ reuoluens
Conde animo, certam parient poſt fata ſalutem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Ἀνδρέου Χιώχου.

Ποιμένι τὰν ζωὰν ποιμὴν περίκλειτος ἔδωκεν,
Χαῖρε πόλις, διττὸς σοί γε πάρεσι Νομεύς.

EIVSDEM ANDREAE CHIOCHI VERON.

Preſſerat immundis diuina hæc ſcripta tenebris,
Inuidet heu noſtris dum fera Parca bonis;
Quippe, vt apes lætis in ſaltibus, hinc pia quondam
Libabat Chriſti dogmata pura cohors.
Æterna hæc fuerant certè digniſsima vita,
Quæ poterant veram ſternere vbiq; viam;
Reddidit hanc igitur VALERI pia cura parẽtis,
Qui pariter meritis, & pietate micat;
Propterea æternum ducent per ſæcula nomen,
Nec poterunt obitus iſta ſubire graues.
Quis fuerit ZENO, quos rexerit, vltima Thule
Iam ſciet, & nigris decolor Indus aquis:
Lingua etenim veros, ſcriptis, & ſanguine cultus
Sanxit, & ambroſia pauit in vrbe gregem;
Hinc Verona viri celebrat pia ſacra quotannis,
Et patrijs adolet pinguia thura focis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

EPITOME
VITAE S. ZENONIS
VERONENSIS EPISCOPI
ET MARTYRIS

Ad formam Breuiarij Romani reformati ex antiquis desumpta lectionibus.

Ex libro de SS. Episcopis Veronensibus.

ZENO Veronæ Episcopus, in quo iam tum ab infantia certa apparebãt sanctitatis indicia, dũ iuuenis in secretiore parte vrbis continuis ieiunijs corpus suum castigaret, & assiduis orationibus vacaret, mangna animi demissione à Deo petebat, vt prædicandi verbi Dei ostium sibi in populos aperiret. Vir fuit præstanti ingenio, acri iudicio, & in rebus gerendis admodum uehemens. Eloquentia autem ita excelluit, vt Episcopus quàmplurimos ad ueram Christi pietatem conuerterit, atque inflammarit. Tam mite habuit ingenium, tanta in eius sermone inerat suauitas, vt omnes, qui illum adibant, diuinum quidam in eo suspicerent, & quodam modo in homine Deum uenerarentur. Edidit inter cætera hoc miraculum: cùm egressus oratorio in Athesi piscaretur, hominem, qui dæmonis impulsu unà cum plaustro, cui insidebat, bobusque iunctis in fluuium præcipitauerat, & semiuiuus aquarum vi iam fermè erat suffocatus, signo san-

ctissimæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

ctissimæ crucis facto, confestim fugato dæmone, extraxit, & à morte eripuit.

Galieni Imperatoris unicam filiam à dæmone diris modis uexatam mirabiliter vir Dei liberauit: placuit enim Domino seruum suum multis, & insignibus virtutibus ornare, hac in primis potestate expellendorum dæmonum. Coronam auream, quam capite gestabat Galienus, & ipsi dono dederat, illico comminutam in pauperes distribuit. Narratur etiam inter eius miracula; cùm Episcopum accerserēt Galieni satellites, & ab eo piscante humaniter fuissent excepti, illis tres, quos ceperat, lectissimos pisces donasse: sed cùm illi numero contempto, iis quartum dolo surreptum adiecissent, ac domum reuersi omnes simul in feruentem aquam coniecissent, tribus à sancto viro acceptis suo tempore coctis, quartum illum subreptitium tandiu viuum in aqua feruenti ludibundum natasse, quoad illi miraculo attoniti vnanimes ad virum sanctum redierunt, seque furti reos confessi ab eo, vt sibi ignosceret, impetrarunt.

Cùm autem vir sanctus falsorum deorū simulacra Veronæ confringeret, concessa sibi prius Romę ab Imperatore Galieno eius rei facultate, quàmplurimis iniquissimo animo id ferentibus, & religionem, cui assueti erant, nefariè violari vociferantibus, vt planum omnibus faceret diuina virtute illa se agere, cadauer hominis, quod tunc secundo fluuio ferebatur, ad se vocauit, & magna cum omnium admiratione, ac stupore ei animam restituit. Quo miraculo vniuersa penè ciuitas sanctam Christi fidem recepit, eiecto omni, qui vsque in illum diem populum contaminauerat, simulacrorum cultu. Quo factum est, vt pater etiam patriæ sit nominatus. Rebus, quæ ad veram pietatem pertinent, Veronę rectè constitutis, elegātissimos, qui extant, scripsit ser

mones

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

mones in vetus, & nouum Testamentnm: in quibus mirabilis pietas, & magna viri Sancti eruditio conspicitur. Postremò obijt pridie idus Aprilis: &, vt testatum reliquit sanctissimus Pontifex Gregorius, & Ioannes Diaconus, vir in sacris literis admodum versatus, Ioannis VII. summi Pontificis testimonio approbatus, ac etiam Venerabilis Doctor Beda, Vsuardus Monachus, cuius in Ecclesia non minima est auctoritas, & complures præthereà, qui Martyrologia, & historias conscripserunt, martyrio coronatus est.

De Translatione eiusdem.

Post obitum sanctissimi viri Zenonis, eius corpus primò eo in loco, vbi viuens ipse ad ripam Athesis oratorium construxerat sepultum fuit, de quo Sanctus Gregorius Pontifex in Dialogis. Hinc deinde in basilicam, quæ eius nomini Pipini Caroli Magni filij, Rotaldique Episcopi Veronę sumptibus extructa fuerat, est translatum: ubi adhuc ob multa quę edita sunt miracula, pia populi ueneratione colitur. Sanctum autem beati Zenonis corpus Rotaldus Episcopus, & Pipinus Rex vnà cum Sacerdotibus sanctitate insignibus transferre tentarũt: sed nemo eorum ossa sancta attingere est ausus; quòd diuinum quidam ex loco, vbi prius sacrum corpus erat conditum, timorem, atq; etiam horrorem incuteret, & eos, qui aderant, propemodum exanimaret. Verùm cùm omnino esse trãsferendum Sancti viri iudicarent, per 40. dies ab vniueso Clero, & populo ter in hebdomada ad reuerendum corpus solennes habitæ sunt supplicationes.

Translatum autem est opera, & præsentia Sancti viri eremitæ Benigni nomine: qui cùm in summo monte pro-

pe

pe Benacum cum discipulo, cuius nomen erat Charus, solitariam vitam degeret, ab Episcopo, & Rege ad beatissimi viri corpus transferendum diuino monitu Veronam euocatus fuerat. In ea translatione Pipinus à Rotaldo Episcopo impetrare minimè potuit, vt aliqua beati corporis particula ipsi donaretur: membra potius ille integra circumsepsit, & pontificali annulo obsignauit. Quare cùm id, quod maximè optaret, consequi Rex non potuisset, cinerum, ac vestimentorum particula contentus fuit, quam magna cum veneratione sibi traditam accepit. Translatum verò fuit corpus duodecimo calendas Iunij.

Ex Dialogis S. Gregorij Papæ, lib. 3. cap. 19.

Apud Veronensem vrbem fluuius Athesis excrescens ad beati Zenonis Martyris, atque Pontificis Ecclesiam venit. cuius Ecclesiæ dum essent ianuæ apertæ, aqua in eam minimè intrauit, quæ paulisper crescens vsque ad fenestras Ecclesiæ, quæ erant tectis proximæ, peruenit, sicq; stans aqua Ecclesiæ ianuam clausit, ac si illud elementum liquidum in soliditatem parietis fuisset mutatum. cumq; essent multi inuenti interius, sed aquarum multitudine omni Ecclesia circundata, qua possent egredi, non haberent, ibiq; se siti, ac fame deficere formidarent, ad Ecclesiæ ianuam veniebant: ad bibendum hauriebant aquam, quæ, vt prædixi, vsque ad fenestras excreuerat, & tamen intra Ecclesiam nullo modo diffluebat. Hauriri itaque, vt aqua, poterat, sed diffluere, vt aqua, non poterat. stans autem ante ianuam ad ostendendum cunctis meritum Martyris, & aqua erat ad adiutorium, & quasi aqua non erat, ad inuadendum locum.

In

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

In vetusto codice manu scripto Monasterij S. Zenonis Veronæ hæc leguntur.

In Cœnobio Arimini Cęlestinorum in libro antiquissimo de laudibus Veronæ.

OCTAVVS pastor, confessor Zeno, Martyr inclytus: qui prædicationibus suis Veronam perduxit ad fidei baptismum: & à malo spiritu Galieni Cæsaris filiam sanauit. Boues cum homine mergente ex Athesi flumine reduxit: siquidem multos ab hoste pestifero liberauit. Mortuum è fluuio exemptum suscitauit. Per crebra ieiunia idola multa destruxit. Non queo tanta huius Sancti opera narrare, quæ veniendo è Syria vsq; in Italiam mirabilia per ipsum omnipotens Deus osten dit. O felix Verona, & inclyta: &c.

S. Zenonis hymnus antiquus ad laudes ex duobus vetustis manu scriptis Breuiarijs Monialium S. Luciæ Veronæ desumptus.

PRAESVLIS sancti redeunt colenda
Festa Zenonis Dominum sequentis:
Qui diem nobis celebrem sacrauit
Fine beato.
Magnus excelsi fuerat sacerdos,
Prædicans, gentes penetrans marinas:
Inde Veronam Deus hunc ad vrbem
Mittere curat.
Qua Deo multum populum lucratus
Instruit verbis, solidauit actis:
Pro Deo tandem patiendo mortem
Viuit in æuum.
Nunc in æternum meritis coruscat,

Clarus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Clarus, & mundo manifestus omni:
Qui Deo soli studuit placere
Corpore viuens.
Pastor æterno radians triumpho
Seruulos audi tibi supplicantes:
Præmium iustis, veniam poscentes
Crimine lapsis.
Quò Dei magna miseratione
Ordinem cæli decimum replentes
Ipsius vultum videamus omni
Tempore secli.
Gloriam patri resonemus omnes:
Et tibi Christo genito superne:
Cum quibus Sanctus simul, & creator
Spiritus extat. Amen.

Martyrologium Romanum ad nouam Calendarij rationem, & Ecclesiasticæ historiæ veritatem restitutum, Gregorij XIII. Pont. Max. iussu editum de S. Zenone ita pronunciat.

Pridie idus Aprilis.

Veronæ S. Zenonis Episcopi, qui inter procellas persecutionis eam Ecclesiam mira constantia gubernauit, & Galieni tempore martyrio coronatus est.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

SANCTI ZENONIS VERONENSIS EPISCOPI ET MARTYRIS

SERMONES.

De Genesi Sermo I.

NISI quis hostem, à quo impugnatur, expugnet, nunquam bonis suis poterit vti securus: sunt enim multi, qui asserere conantur chaos in principio fuisse, idest informem, indigestamq; latentis naturæ congeriem, aceruo quodam magnitudinis suæ per se in se manentem: postea verò Deum hanc diremisse, ex eaq; constituisse mundum pariter, & ornasse. Igitur si, vt volunt, Deus materiam, qua vsus est, non fecit, sed æterna sit, vt ipse est, duo sunt ergo principia, & quidem repugnantia: ac per hoc necessariò re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

quirendum nobis erit, quid ſit fortius de duobus: illud, quod ſenſibile eſt, an, quod caret ſenſu. Verum quis dubitet, illud fortius eſſe, quod ſentit, quod ſapit, quod cogitat, quod mouet, quod mouetur, quod mira prouidentia chaos ipſum, vt chaos non eſſet, effecit: quod eius membra diſcreuit, ratione diſpoſuit, coloribus decorauit, determinauit menſura, officiјsq; competentibus ſeruire præcepit? Vnde non eſt principium, quod ſeneſcit: quod opus factum eſt alienum: quod non eſt in ſua poſitum poteſtate: quod à ſua ſubſtantia tollitur: quod mutatur: quod alieno mouetur pulſu: quod, quid ſit, quid fuerit, quid futurum ſit, non poteſt aliquando ſentire. Solus Deus eſt itaque principium, qui ex ſe ipſo dedit ſibi ipſe principium. Solus ante omnia, & poſt omnia, quoniam in eius manu incluſa ſunt omnia, ex ſe eſt, quod eſt. Solus ſui conſcius, quantus, & qualis eſt. Solus perfectus: quia non poteſt illi aliquid nec addi, nec minui. Solus omnipotens: quia ex nihilo vniuerſa conſtituit, virtute regit, maieſtate cuſtodit. Solus indemu-

demutabilis, ac ſemper æqualis: quia in ſe non admittit ætatem. Solus ſempiternus: quia immortalitatis eſt Dominus. Hic eſt Deus noſter, qui ſe digeßit in Deum. Hic pater, qui ſuo manente integro ſtatu, totum ſe reciprocauit in filium, ne quid ſibimet derogaret. Denique alter in altero exultat, cum Spiritus ſancti plenitudine vna originali coæternitate renitens. Quemadmodum (ſi dicere dignum eſt) duo maria, quæ in ſemet recumbunt freto æſtus alternos in vnum conferente, connexa: quæ licet ſui proprietate, locis, vocabulisq; diſcreta ſint: tamen trini profundi vaporis vna virtus, vna ſubſtantia, vna eſt fluendi natura: nec poteſt incomprehenſibilis, communisq; vndæ diuidi magnitudo, & tamen vtrunque commeando largiflua, vtriſque propria, nulli priuata: etenim damnum patientur vbertatis, et gratiæ, ſi adimatur, quòd vno, eodemq; æſtu alterum ex altero decoratur.

De Genesi Sermo II.

NIHIL est fratres dilectißimi, ante omnia homini timenti Deum tam necessarium, atque conueniens, quàm vt seipsum nouerit: etenim genus insaniæ est, eum rationem secreti naturæ disquirere, qui vitæ suæ non poßit reddere: non enim vllo pacto potest humanis opinationibus substantia naturæ comprehendi, quam nemo nouit, nisi ipse solus, qui fecit. Itaque, quod specialiter ad nostras pertinet partes, videamus, quid sit, quod Deus ait. Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Et, fecit, inquit, Deus hominem ad imaginem, & similitudinem Dei. Et alio loco dicat. Ego sum, qui sum, & non demutor. Cum hoc ita sit, homo quemadmodum Dei imaginem portat? cuius vultus paßibilis, omni conuersioni subiectus, momentis omnibus demutatur labore, ætate, languore, ira, gaudio, tristitudine, totq; induat vultus, quot animi fuerint motus: nullusq;

prorsus

prorſus dies, quo iugiter ſibi ſimilis eſſe videatur? Cum hæc aliter non ſint: ergo ne Dei imaginem non habemus? Habemus planè: & quidem manifeſtam ex eo ipſo, quòd non eſt nobis portantibus nota. Incomprehenſibilis enim Dei imago inuiſibilis ſit neceſſe eſt. Denique oculis non eſt ſubiecta carnalibus. Nam neque cum ingreditur corpus noſtrum, neque cum de corpore egreditur, à quoquam deprehendi poteſt: tantumq́ poteſtatis habet, vt, cum ſui domicilij ſepto teneatur, tamen quicquid voluerit, omnibus momentis illuſtret. Non ergo carnale hoc domicilium imaginem Dei debemus accipere: ſed cæleſtis hominis ſpiritalem: quam in ſe credentibus Dominus ætherea natiuitate renouatis plenitudinis ſuæ pio de fonte largitur per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.

De Geneſi Sermo III.

C*ARNALIS mentis homines fratres dilectiſsimi ſcandalum patiuntur non ſtudio noſcendæ, ſed fruſtrandæ veritatis,*

tis,

tis, quoties Deus Dei filius, qui patris maxima eſt gloria, æqualis patri à catholicis prædicatur. Denique inde eſt, quod legis fundamenta temnentes verſuta diſputatione, prætermiſſo Deo de Deo exeunte, ad communia humanitatis nomina, quæ poſſunt argumentis attingi patris, & filij feſtinant: nec intelligunt, quia in exordio carminis ſacri Deus Deo ſua ſibi et diuinitate, & nomine comparatus omnes humani ſenſus opinationes excludit: quippe cum dicit, Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. Non inquit, fac ad tuam, ſed ait, faciamus ad noſtram: ne quam filius hominem induturus pati videretur iniuriam. Videtis ne fratres dilectiſsimi, quia nullus exertè hic alteri iubet: in opere nullus ocioſus eſt? O ſancta æqualitas, ac ſibi ſoli digniſsima indiuiduæ deitatis. Vnus homo ad duorum imaginem, et ſimilitudinem fingitur: nec tamen in eo quid, cuius ſit, inuenitur. Si igitur in opere extraneo paritas ſacra diſtingui non poteſt, Deus in alio ſe inferior eſſe quemadmodum poteſt? quicquid

enim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

enim vni ex duobus indiscretè in omnibus sibimet similantibus detraxeris, cui detraxeris, nescio. At ille, cui iubetur, est, inquis, inferior. Quid? quòd inde non esse approbatur inferior: quia vnde processit, paterni cordis est excultor: non enim minus est facere magna, quàm dicere: quamuis et quod dictum est à patre, vel dici potest, quia verbum est filius, sine filio non est: & quod factum est à filio, vel fieri potest, sine dignatione paterna non est: quia filius sine patre non est, ipso dicente, Si non facio facta patris, nolite mihi credere: sed si mihi credere non vultis, factis credite: et cognoscite, quoniam in me est pater, et ego in illo. Constat ergo æqualem esse, quod inuicem se capit cum Spiritu sancto.

De Genesi Sermo IIII.

In quo paucis additis quibusdam mutatis continentur ea, quæ in secundo.

N*IHIL est fratres dilectissimi ante omnia homini nato tam necessarium, atque conueniens, quàm vt seipsum nouerit:*

etenim genus insaniæ est, eum rationem secreti naturæ disquirere, qui vitæ suæ non possit reddere: non enim elementa pulchrius, aut verius verbis humanis asseri possunt, quàm à Deo facta sunt, vel videntur. Itaque, quod ad nos pertinet, videamus, quid sit, quod Deus ait: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Et, fecit, inquit, Deus hominem ad imaginem, & similitudinem Dei: & alio loco, dicat, Ego sum, qui sum: & non demutor. Cum hoc ita sit, homo quemadmodum Dei imaginem portat? cuius vultus omni conuersioni subiectus momentis omnibus immutatur labore, ætate, languore, gaudio, tristitudine: nunc macie deformis, nunc enormi pinguedine, vsque adeo incertus, vt idem in duobus per orbem totum non possit inueniri terrarum. Igitur in Deum cum hæc non incidant, Dei imaginem non habemus? Absit fratres. Habemus planè; et quidem manifestam ex eo ipso, quòd non est portantibus nota: Incomprehensibilis enim Dei imago inuisibilis sit, necesse est. Denique oculis non

est

est subiecta mortalibus: nam neque cum ingreditur corpus, neq; cum de corpore egreditur, à quoquam conspicari potest: tantumq́ potestatis habet, vt cum sui domicilij septo teneatur, tamen quicquid voluerit, omnibus momentis illustret. Non ergo carnale hoc indumentum imaginem Dei debemus accipere, sed cælestis hominis spiritalem: quam nobis plenitudinis suæ pio de fonte largitur. Quam rationem Paulus euidenter prodidit dicens: Quemadmodum portauimus imaginem eius, qui de limo est, portemus & eius imaginem, qui de cælo est: quam qui sanctè portauerint, sicut Apostoli, omnesq́ iusti, non tantum imaginem, sed ipsum Deum quoq; portabunt: sicut & scriptum est: Vos estis templum Dei: & spiritus Dei habitat in vobis.

De Abraham Sermo I.

A*BRAHAM fratres dilectissimi quale diuinæ pietatis munus acceperit, vetustæ legis gesta testantur. Sarra*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

vxor eius non inferior, vitæ longæ transactis cursibus, qualem filium ediderit, partus effusione percepit. Sed quia vtrisque ætas ademerat spem sobolis, pignus succidaneum meruerunt. Sic meruit fides, quod ademerat tempus: extorsit credulitas, quod natura denegauerat. Abraham patriarcha noster exploratus à Deo in senectute suscepit vnicum filium, nihil tamen solicitum patri; cuius ætas in annis vergentibus in occasus sui terminum versabatur, & educationis tempus angustum, & senectuti exitus iam vicinus. Ecce prima deuotio, libenter excipere, quod serò datur: et in tristißima senectute suscepta solicitudinis mole gaudere: nam et risit Sarra munus iuuentutis subiens in senecta: vnde nomen accepit infans: qui post hæc Abraham sacratam Deo approbat mentem. Vnicus ille filius soliciti senis, adhuc paruulus, cui pietas, et miseratio maior debetur, postulatur ad victimam: cui si per humanam fragilitatem aliqua in corpore infirmitas nasceretur, aut humanus exitus contingeret, vix in eius casibus pater viuere

potuis-

potuiſſet, ſi annis teneris moreretur. Hic igitur infans, è cuius vita paternus affectus, & maternus pendebat, ad exſplorationem fidei ſuæ diuina voce poſtulatur ad victimam. Volo, dixit Deus, mihi fieri ſacrificium Abraham tuis manibus in monte de filio tuo: hæc mihi victima placet: hoc me ſanguine deplacabis: iſte meis ſacris debetur. vnde immolari iam iubeo. Non contriſtat frontem deuotiſſimus Abraham: nec dolor patri lachrymas perſuaſit: ſed exultat, & gaudet. Nec timuit, ne parricidium ei imputaretur: ſed magis, vt deuotioni pareret, lætabatur hoc iuſſiſſe Deum. De filio hoſtia parabatur feſtina. Deniq; implere ſacrificium ne mora faciat peccatum, neceſſarijs ſacramentis protinus præparatur. Aſcenditur in montem. Omni myſterio, ſacrificioq́; diſpoſito, ductus filius gaudens, gaudente patre, patris dextera feriendus. Qui antequàm veniret in montem, cum de patre quæreret, vbi eſſet victima, quam diſponeret, & immolaret, ſecurus de fide generis ſui pater filio, de quo non dubitabat,

 patefe-

patefecit, quia ſe Dominus poſtulaſſet: & quid ipſe Domino promiſiſſet, oſtendit. Lætatus eſt puer patre fidele, ipſe quoque fidelior: nec recuſabat mortem, quam Deus, qui vitam dederat, imperabat. Lætatur pater filio quoque gaudente: & cum gaudio vnici pignoris alligat manus: quas ille vinciendas libentius offert. Pedes quoque conſtringit, ne in exitu mortis concitata victima calcitraret: ſecurus enim pater optimus timuit, ne dolori aliquid liceret in mortem. O fratres ſecura deuotio. O pater ſpiritum captans: corpus verò, mortemq́ contemnens. O, qui ſeruum Domini ita ſe eſſe meminerat, vt patrem ſe eſſe neſciret. Quid eſt pater? Ecce ſub oculis iacet filius vinculis aſtrictus. Vbi ſunt lachrymæ? vbi dolor, qui in humanis ſenſibus verſari conſueuit? In tantis filij caſibus lætatur, & gaudet: & ſe Dominum promeruiſſe triumphat. Accepit iam præmia, quæ meretur, diuina: etenim explorationis tentamina porriguntur: exerit quidem ferrum, & armata dextera ſubleuat manum: ſed vox eius, qui victimam poſtulauerat,

stulauerat, contradicit. Respice retro, dixit Deus, & antequàm respicias, parce. Ecce & meritum principale diuinam indulgentiam meruisse sub casibus: nam retrò respiciens Abraham inuenit victimam, quam innocens immolaret. Eo ferro mactauit arietem, quo filium percutere iam parabat. A filio ad agnum transtulit dexteram semper lætatus, et gaudens. Nec mutatus est vultus eius, cum esset victima commutata. Cum tanta lætitia arietem obtulit, cum quanta obtulerat & filium: vbi enim fides fuit, non erat dolor. In illo sacrificio solus Deus doluit: quia aliam victimam procurauit: nam Abraham cum filio sic probatus à Deo est, vt non postulans misericordiam mereretur. Videamus fratres dilectissimi legis arcana: et intellectum altius proferamus. Abraham sub lege non erat, sed legem solus impleuit. Et qui nullo iure legis tenebatur, omne ius diuinum præcipuè custodiuit: cuius immolatione ille quoque gauderet, qui ad victimam parabatur. Aries hærebat in eruo implicitus spinis, capite obligatus. Hic est, qui

pro Isaac immolatus est Deo. Hunc obtulit Abraham: hunc iussus est immolare.

De Abraham Sermo II.

NON *enim præcepta virginitas prouocatur, sed nec continentia relicta repellitur. Ad cuius fidem carissimi auctorem habemus sanctum videlicet Abraham: qui filium quidem Isaac habuit. Simplex quidem vocabulum: sed multiplex pronunciatio. Hic namq; carissimi desperatus parentibus, sed Deo promittente susceptus in transactæ ætatis, & generantis genitalis flore consumitur: non tam ex parentibus quàm diuina præceptione meruit procreari: atque ex intimis vitæ curriculis Sarræ vterum filius aperto primo vocabulo, cui iam auiæ reuerentiam senectus verecunda detulerat. Sub hac igitur carissimi sperationis natiuitate, & admiratione progenitus in primis infantiæ rudimentis iubenti, ac deposcenti Deo innocens martyr offertur: immaculata hostia: nec victima imparatus: qui testis diuini*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

uini timoris ad fidem à Domino poſcitur, à parente perducitur: ſed hoſtia non ſanguinis, ſed ſalutis. Ad hanc igitur gloriam tardi partus vbertas, & fœcunditas deſperata profertur. Vxor Abrahæ fœtus neſcia cum viſceribus frigente ſenio, nec ſperare ſobolem poſſet, nec portare confideret matris ſuſcepit officia, quæ vxoria munera neſciebat. Atque eo tempore partus profertur, quo calor genitalia iam relinquebat. Mira prorſus cariſsimi, et ſperanda ſeculis poſt futuris diuinæ ordinationis propago formata ad principium. ætas peracta reuocatur: accingitur de ſterilitate fœcunditas, vt impleretur, quod ſcriptum eſt per prophetam, Exulta ſterilis, quæ non pariebas, Erumpe, & clama, quæ non parturis: quoniam multi filij deſertæ. Ecce enim cariſsimi in Sarra attractis ætate neruis, & deficiente ſanguinis ſucco, areſcentibus venis dura cum viſceribus cutis, deformis, ac luridus pallor iam penè vultus perdit humanos: nec vllus in membris voluptati motus: nihil in ſubſtantia reſederat corporis: ſed nihil tamen

in

in vtero negabatur infanti: & cuius ætas auiam testaretur, matrem partus ornauit, cum sub incerto affectionis uocabulo pietas nutaret: & cum filium proferret vterus, nepotem senectus optaret. Ita denique dissensione temporis, & naturæ contra opinionem nato angelus Isaac nomen imposuit: ut firmaret lætitia, quod ætatis imbecillitas desperauit. Nouus sanè parentum circa filium crescit affectus: qui ex promissione certior, ex tarditate dulcior, ex desperatione felicior putabatur. Vnicus numero, & in amoris soliditate iam primus totum maternæ pietatis occupauerat pectus: Festinata educatione nutritus, Deo uictimam, parentibus pium parricidium præbiturus. Ecce carissimi, vt ait Apostolus, contra spem natum Abraham ad aram filium immolaturus Domino auctore perducit: nec deest ad ministerium gladius: vt pater esset pariter, & sacerdos. Consimilis filij quoque est ex diuina voluntate securitas: qui cum hostiam prouidet, cuius loco electus fuerat, requirebat. sed traduntur teneræ adhuc uinculis manus: et ne

quid

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

quid minus ab hostia videretur, pedem ligatura destringit: ne incitata victima displiceret. Cesset itaque hic carissimi impietatis abhominanda suspicio. Abraham dominum filio: sacerdotem prætulit patri: nec pium se credidit, nisi probasset fidelem. Denique carissimi intrepidus ad ministerium immolationis armatur. rimatur ad ictum vulneris securus animus: sed securior manus. elatus in immolandum gladius libratur: nec puerum mors vicina contristat: ne trepidatio fidem prodat infirmam. Sub hac denique immolantis, immolandiq; constantia absolui meruit, dum humanum ex se deponit timorem: & quantum ad fidem pertinet, pater promissa compleuit: Dominus parricidium probata voluntate prohibuit. Ad huius ergo personam Christi refertur verecunda natiuitas: sed virginalis vteri aula secretior, diuini sermonis arte formata in se tabescentis corporis vulua portauit. Sed in cælesti prole, non semine progenitum certissimum Dominum impia Iudæorum exarsere consilia: quem tacentem, tãquam obnoxium,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

et pro ipsorum tantummodo cæcitate mœrentem, vt Isaac non periturum ad aram, ita ad crucem Christum sublimandum nefarij perduxerunt. sed quia nescit æternitas mori, aut Dominus post sepulchrum, & ad Iudæos remansit sola damnatæ voluntatis inuidia, quia Dominum nec agnoscere voluerunt: & sola crediderunt cogitatione puniri, cum nefarium fuerit etiam tardius adorari. Ad cuius immanis ausi sæuitiam metuenda elementorum forma mutatur: & Dei iniuriam prius prodit natura, quàm intelligat populus Iudæorum. Ab auctore itaque cœpit furoris horror. Accingitur turba feralis: et ad inuisibilem suspensum gladiorum mucro connectitur. Nec inde, vt dixi, sceleris sui crudelitas fructum sortita est: quia sicut in Isaac aliud offertur, & aliud immolatur, ita & in paßione Christi, quod per Adam deliquerat, per Christum liberatur.

De Abraham Sermo III.

A*BRAHAM, vt pater esset multarum gentium, hic iustitiam non di-*

dicit, ſed genuit. Non illum acceſſus infecerat vrbium, cuius conuerſatio lex fuit. Audit imperatum ſibi à Deo exilium, vt cognationem ſuam ſimul dimiſiſſet, & terram. Et tunc Abraham reſpiciens oculis vidit tres: cucurrit: adorat. proſtratus in faciem offert hoſtiam. Refrigerate vos, inquit, ſub iſta arbore magna. Similaginem conſpargit: vitulum laniat. Poſt hæc promittitur ei de legitimo matrimonio filius de fide, non de ætate. Concipit Sarra: portat ſine labore vteri ſarcinam: quæ iam ambulare non poterat, tunc diſcit mater eſſe, cum deſinit. Marcidæ mammæ lactis vbertatem oſtendunt: & de ieiuna ætate puer robuſtior ſaginatur. Nihil difficile eſt fidei: quæ tantum habet, quantum credit. Igitur Iſaac vnicus filius, ſpes populorum, & gentium origo tot rerum cari genitoris amplexibus inhærebat. Strinxerat in ſe patris pietatem: quòd vnicus, quòd ſerò, quòd promiſſus, quòd ſola vnica ſpes totius præteritæ ſterilitatis damna ſarciret. Inuenta eſt cauſa, vbi Abrahæ fides tentatione fortior mi-

 litaret.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

litaret. Carissimi membra, quæ osculis premere consueuerat, armatus gladio iubetur occidere. Quid faceret pietas? Præceptum differri non potest. præstiteras mater, cum sterilis esses. ad gladium nascitur puer. Talem casum nemo doluit, nisi, quæ genuerat, mater. Nemo plangit viuas exequias: & innocentis hominis obsequium nemo ante fletibus rigat: ne pater dubitasse videretur, si flesset. Deuotus sic stricto vultu puerum ducit ad aram. reprimit gladium medium. pectus fidei militabat. non pallescit vultus: non contremuit manus. Quærit puer, vbi
*quem sit uictima: * quæ, mox ita ne percuteret, tenera ætas ostendit, quòd nec pater ferire posset: quia nec Dominus humanum sanguinem postularet. Religiosus carnifex stringit gladium. patris erat, quòd leuauit. Dei fuit, quòd pepercit. Nec qui feriebatur, timuit: nec qui feriebat, expauit. Sacrificium Domini non dimittitur, sed mutatur. Melius seruauit filium, dum non pepercit: Sola enim fides deambulat inter gladios tuta, inter esurientes feras amica, in ignibus fri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

frigida. sola fides præferenda, idest operibus ornata, qualis fuit Abrahæ. Hac nos, qui per fidem filij Abrahæ facti sumus, in ipsius gremium peruenire credamus.

Sermo de somnio Iacob.

VERE' fratres carißimi cor eius non dormit, qui huius somnium, secretaq́; cognoscit: prophetia etenim semper figuris variantibus loquitur: sed res vna in omnibus inuenitur. Igitur Iacob habet imaginem Christi: sed & lapis ipse, quem ad caput suum posuisse cognoscitur: quoniam caput viri Christus: quia aliquoties lapis est nuncupatus. Scala autem duo testamenta significat: quæ & euangelicis intexta præceptis credentes homines, voluntatemq́; Dei facientes quasi per quosdam obseruantiæ gradus in cælum leuare consueuerunt. Hanc in Apocalypsi Ioannes bis acutum gladium cum vno capulo nuncupauit: quem ex ore Domini prodire describit. Gladius enim

Spiritus sanctus est unum capulum habens, idest unam substantiam, virtutem, deitatem, maiestatem, voluntatemq́; patris, & filij: contestans duas acies, idest duo testamenta gerens: quorum regalibus monitis & creduli, deuotiq́; seruantur: & increduli, desertoresq́; puniuntur. Hanc Isaias in modum forcipis vidit: quibus ad conflanda labia inquinata ab uno de Seraphim ex ara Dei sublatam carbonem vaticinando perhibuit: Etenim labia inquinata duos populos Iudæorum, gentiumq́; debemus accipere: qui cum essent anterioris vitæ facinoribus inquinati, unus Christum blasphemando, atque persequendo, alius Deos asserendo, atque abominanda figmenta colendo, tactu carbonis in unum populum per confessionem nominis Christi noscuntur esse conflati. Etenim conflatio & puritatem designat, & unitatem: Carbo enim verbum Dei est: ara lex: forceps duo testamenta: quæ credentes tenent, non credentes incidunt. Sed et Dauid hunc calamum nuncupauit dicens, Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis. Calamus

mius fissus est fratres: duosq; vertices gerit in vnius acuminis tenuitate digestos, vnam literam vtroque conficiens: cui si vnum adimas, alterius inanis est vsus. Unde rectè testamenta sunt duo: quæ similiter duobus capitibus vnam literam fingunt, idest sacræ legis duobus edictis vnum Christum Dei filium spiritali temperamento conscribunt. Quæ sine se vtilia esse non possunt: quia veteri sicut nouum præstat fidem, ita nouo vetus perhibet testimonium: sicut scriptum est, Semel locutus est Dominus: & hæc duo audiuimus. Sed & Dominus ipse in euangelio hanc exprimit rationem, dicens ad Petrum, Mitte hamum in mare: et piscem qui primus ascenderit tolle, & aperto ore eius inuenies duos denarios. da pro me, & te. Piscem primũ à mortuis ascendentem Christum debemus accipere: cuius ex ore duo denarij, idest duo testamenta prolata sunt: quæ saluti cum Domini gloria, et Petri felicitate, vtpote super quem ædificauit Ecclesiam, duobus populis profecerunt. Mare autem mundum significasse, non dubium est.

Hamum

Hamum vero prædicationem: quia ſicut hamus miſſus in mare mortem piſcis oſtendit, ita euangelica prædicatio miſſa per mundum mortem Domini, aduentumq́ue teſtatur: ſicut ad Corinthios ſcriptum eſt, Annunciabitis mortem Domini, donec veniat. Aperies os piſcis, hoc eſt ſacramentum: vel, quæ in prouerbijs locutus ſum, non intelligentibus explanabis. Denique hoc alibi manifeſtius ad omnes diſcipulos ait, Ite ergo, & docete omnes gentes, intingentes eos in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia, quæcunque præcepi vobis. Dabis autem pro me, & pro te, hoc eſt meam prædicabis crucem, ſed & tu crucis tuæ ſimiliter dignitate gaudebis. Igitur hæc ſcala cuius eſſet materiæ, in qua Dominus incumbebat, ex Dauid dicto cognoſcimus: qui ait, Virga tua, et baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Virga, et baculus duo ſunt vtique teſtamenta: quæ ideo materiæ ligni ſunt comparata, ſiue quòd in eius vſu, & perpetuò, et totius maneat teſtatoris voluntas inſcripta: ſeu quòd quaſi ex tranſuerſo

in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

in vnam fidem concurrentia crucifigi habuisse Dei filium nunciabat: quem confirmat in scala rectißimè positum: quia historia totius scripturæ & propter ipsum, et auctorem per ipsum impleta est. Denique sic ad discipulos ait, Omnis scriba doctus de regno cælorum similis est patrifamilias proferenti de thesauris suis noua, & vetera. Scriba fratres est prædicator: paterfamilias Christus: thesauri eius indeminutæ deitatis paterna substantia, paternaq́; voluntas: noua, & vetera duo testamenta: quæ videtis rectè eadem sine ambiguitate à Domino hic quoque duorum denariorum esse figura vestita, hac videlicet ratione, quia in thesauris suis duos denarios intelligi voluit nouitate, & vetustate duo testamenta. Hos duos denarios à Samaritano stabulario pro eo, qui à latronibus aggressuram passus fuerat, Dominus datos esse commemorat. quæ parabola sublata dubitatione scalæ sacramentum spiritaliter intuentibus patefecit: homo enim aggressuram passus Adam esse cognoscitur: latrones diabolus: Eua concupiscentia: Samari-

 tanus

tanus Dominus, cui Iudæi dicebant, Hic Samaritanus est, & dæmonium habet: Stabularius doctor est legis, qui acceptis duobus denarijs, idest duorum testamentorum salutaribus monitis aggressuram hominem passum latrocinio diaboli, angelorumq; eius, et huius mundi, in stabulo, idest in Ecclesia, quò pecora diuina succedunt, venerabili sacramento susceptum quotidianis prædicationum medicaminibus curat. Quòd autem ait, Angelos ascendentes, & descendentes, aliqui putant ascendentes esse angelos lucis, descendentes verò angelos tenebrarum. Sed hoc satis absurdum esse, et inconueniens fratres carißimi aduerto: quia neque refugæ descendunt: qui post peccatum in cælum nunquàm recepti noscuntur: neq; lucis ascendunt: quia nunquam in terris, sed semper in cælo manserunt. Unde angelos puto rectè homines appellatos: quibus Dominus sanctum per Spiritum dicit, Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes. vos autem sicut homines moriemini. Sed et de Ioanne Baptista sic dictum esse meminimus, Ecce

mitto

mitto angelum meum ante faciem tuam: qui preparabit viam tuam. Ergo manifestum est, prophetiæ more angelos homines iustos, & iniustos generaliter dictos. Sed ascendentes, & descendentes, qui sint, in exemplis agnoscimus. Descendentes sunt: qui seculo renunciantes rursus reuertuntur ad seculum: de quibus Dominus ait, Nemo retro attendens, et supponens manum suam super aratrum aptus est regno Dei. Et iterum, Mementote vxoris Lot. Sed et Apostolus sic, Quemadmodum reuertimini rursus ad ea, quæ infirma, & egena sunt elementa? Ascendentes verò sunt iusti: qui probis moribus per gradus diuinorum obseruantiæ præceptorum quotidie spiritalis itineris gloria feruntur in cælum: Quos Apostolus Paulus exhortatur, & monstrat dicens, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite: vbi Christus est ad dexteram Dei sedens. Possumus et sic fratres intelligere, hoc de ministris, et de angelis dictum: quos Domino, cum esset in terris, fecisse inuenimus officium, ipso dicente, Amen amen

dico vobis, videbitis cælum apertum, & angelos Dei ascendentes, & descendentes super filium hominis: sicut et factum est, Euangelista dicente, Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei. Unde dubium non est, vnum esse iter aërei culminis angelis lucis, & hominibus iustis. Hæc igitur omnia combinata vnius fructus rediguntur in summam: quoniam vniuersa quamuis gemina esse noscantur, tamen vna de radice funduntur. Testamenta sunt duo, sed testator est vnus. Et scribens canna diuisa est, sed vnus calamus. Et forfex in duos producitur cultros, sed eorum vnus est morsus. Et gladius duas acies gerit, sed sunt vnius corporis latera. Et denarij sunt duo, sed vna moneta signati. Et scala duos scapos habet, & gradus plurimos, sed eius ascensus est vnus. Gradus autem eius fratres dilectissimi si vultis scire, quid vocentur, audite. Conuersio, audientia, intellectus, credulitas, timor, sapientia, sobrietas, mansuetudo, temperantia, castitas, pietas, charitas, fides, veritas, humilitas,

*militas, gratia, honestas, verecundia, patientia, perseuerantia, consumatio. Scaporum nomina duo testamenta. Scala autem proprio nomine crux vocatur: quia per ipsam Dominus Iesus Christus * mysteria vniuersa conficiens, & concludens, patri et Adam reportauit, & iter ad cælum omnibus se sequentibus patefecit.* *ministeria

Sermo de Iuda.

I*VDAS tres liberos habuit, Her, Onan, Sela. Hic mulierem, cuius nomen est Thamar, accepit vxorem maiori filio suo. Qui filius cum malignè Domini ante faciē versaretur, scriptura teste, à Deo perhibetur occisus. Secundo imperat, vt intret ad fratris vxorem, ac semen excitet fratris: qui ingreßus semen suum fudit in terram. Quod cum Deo malignum quoque videretur, pari eum morte damnauit. Coniunctionem autem tertij filij apud nurum per ætatem excusat. deterretur, ne etiam ipse similiter moreretur: præcepitq́; mulieri, vt in do-*

mo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

mo patris sui vidua permanens nuptias maturas expectet. Cum res sic se haberet, eius vxor moritur. Qui consolatus cum ad oues tondendas pergeret suas, atque hoc Thamari nunciaretur, quæ Sela viderat maturum, ei nec tamen nupserat, vestem viduitatis exponit: æstiualia induit semet decore componit: locoq́ꝫ constituit, Iudas quà fuerat transiturus. At ille visam mulierem fornicariam putat: quæ pudoris integritatem, faciem velando, monstrabat. Interpellat eã. poscit ingressum. missurum se promittit hædum. At illa promissi expetit pignus, magis illo contenta, quàm præmio. Accepitq́ꝫ ab eo eius monile, anulum, virgam. Cumq́ꝫ negocio confecto, conceptu signata, quem veræ fornicariæ habent perosum, ac semper vitant, viduitatis vestem rursus accepit. Interea secundum condictum hædus mittitur. fornicaria quæritur: nullaq́ꝫ ibidem vnquam fuisse ab incolis renunciatur. At Thamaris nostræ cum processu temporis procedit & vterus. Mirum profectò videte mysteriũ. quæ celauerat faciem, non celat ventrem.

defer-

defertur fornicationis rea ſine labore accu-
ſatoris vidua prægnans. Iraſcitur ſocer.
eam produci iubet: atque incendio concre-
mari. At illa conſtanter adeſt: ſibi quæ non
impudicitiæ, ſed futuri ſcilicet indicij nego-
tium procurauerat: dicitq; ei ſe debere con-
ceptum, cuius monile, anulum teneret, et vir-
gam. Qua re cognita Iudas non tantum
ab ea ſe refrænauit: ſed inſuper eam et iu-
ſtificauit. Iudas quantum intelligi datur,
ex parte prophetarum, ex parte patriarcha-
rum, patrumq; typus erat: qui ob iuſtitiā Dei
oēs homines filios computabant. Igitur Her
primitiuus filius eſt populus, ideſt ἡμίθεοι, om-
nes potentiſſimi, & reges: qui ferocitate
virtutis, ac libidinis rabie digladiantes om-
nem orbem corruperant terrarum: inſuper
decernentes ſibimet ipſis pro domibus templa,
erigentes aras nomini ſuo: qui, quæ eſſent
habituri ſepulchra, neſcirent: cælum promit-
tentes ſibi. pro quorum actibus, ſi poſſet, ipſa
quoque erubeſceret terra: poſtremò deos eſſe
aduerſus Deum aſſerentes: qui ſanæ men-
tis hominibus ne hominum quidem vocabu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

lo digni iudicarentur. Pro quibus causis à Deo non tantum sunt disperditi, sed etiam perpetuo pœnali supplicio destinati. Onan autem secundus frater Iudaicus est populus: cui præcipitur, vt semen excitet fratris, non vtique illud, quod à Deo damnatum iure videbatur, sed vt reliquas nationes, quas idololatriæ, de qua diximus, disseminatæ venena confecerant, ad Dei cultum bonæ vitæ exemplis, sacræq; legis religiosis exhortationibus excitaret. At ille semen suum fudit in terram. Semen significat non creaturæ, sed cordis. Etenim semen cordis verbum est Dei, κατὰ *Lucam Domino sic dicente, Est autem hæc parabola. Semen est verbum Dei. Qui autem iuxta viam sunt: hi sunt, qui audiunt verbum: et venit diabolus, & tollit de corde verbum illorum, ne credentes salui fiant. Terra verò hominem, idolumq; significat: quia & hominem Deus de terra finxit, & homo idolum de terra composuit. Semen ergo suum fudit in terram, hoc est Dei mandata neglexit, & idolis profudit: propter quod à Deo similiter*

etiam

etiam ipſe præſentem ſententiam damnationis excepit: quia ſicut eſt deteſtabilis, qui cum ſit homo, Deum ſe fingit, ita deteſtabilior, qui Deum colit, quem ipſe diſpoſuit. Sela autem prædictorum tertius frater minor ex gentibus venientis nouelli populi imaginem depingebat: Thamar Eccleſiæ: quæ ei rectè nupta non eſt: quia Chriſto veniente baptiſmatis ſpiritali vnda in gremio renatus Eccleſiæ filius eius futurus fuerat, non maritus. Iudas amittit vxorem, ideſt ſynagogæ fides moritur. Quòd autem inquit, conſolatus eſt, vtique intelligitur ſpe Chriſti venientis: qui non tantum prophetis ſynagogæ lapſu deſolatis ſolatium præbuit, ſed etiam nos omnes in aliqua conſtitutos anguſtia recreare conſueuit. Ad oues ſuas tondendas pergit, ideſt ab hominibus iuſtis bonorum operum fructus expoſcit. Quo audito, Thamar cum eſſet in domo patris ſui, ideſt in templis, infamibusq́; ſpectaculorum omnium locis: pater enim omnium corruptè viuentium diabolus deſignatur, Domino Iudæos ſic increpante, Vos de diabolo patre eſtis, & concupiſcen-

tias patris vestri facere vultis: vestem viduitatis deposuit, idest sordidæ religionis sordidos ritus abiecit Æstiualia induit. Æstiua vestis fratres & munda est, & exacta: cum qua facile & opus fieri poßit, et tolerari ardor æstatis, idest tentationis: quam esse vtiq; credulitatem non potest dubitari: quia hanc, qui habuerit, necesse est, vt expeditè viuat, & mundè. Igitur ne cognoscatur faciem velamine obscurat necessario, quia assertor pudoris eius nondum venerat Christus. Non cognoscitur à socero: ad Iudæos enim, non ad gentes prophetæ fuerant destinati. Fornicariam putat: rectè: quia deorum populo seruiebat. Cum ea conuenire cupit: quia prophetiæ magis gentes, quàm Iudæi fuerant credituri, Domino dicente, Amen dico vobis, quia publicani, et meretrices præcedunt vos in regno Dei. Hædum ei promittit, id est, quæ sit peccatori peccati merces, ostendit. Quam accipere deuitauit: quia inter agnos venturo tempore, non inter hædos deputatur, qui pignus Trinitatis acceperit. Denique expetisse, atque accepisse describitur monile,

anu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

anulum, virgam: quibus iſta ſignificatio coaptatur. Monile fratres dilectiſſimi lex eſt: quæ ſalutaribus monitis, diuerſis virtutibus, diuerſoq; chariſmate omnium credentium non colla, ſed corda decorare conſueuit. Virga per lignum ſacramentum paſſionis Domini annunciabat: ſicut euidens declarat exemplum: quod pſalmorum in libro ſic habetur, Virga tua, et baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos: qui tribulant me. Impinguaſti oleo caput meum: & poculum tuum inebrians quàm præclarum. Vtique fratres calix ſanguinem, menſa corpus, oleum donum Spiritus ſancti ſignificat: virga cum baculo crucem, in qua Deus pro homine pendere dignatus eſt: vt in Deum hominē, quem induerat, commutaret. Anulus quoq; ſignaculum fidei eſt: quod eſt Chriſtus: cuius illuſtratione maieſtatis impreſſi, atq; ſignati, qua ſincerè viuentes in cuſtodiam noſtræ ſalutis, per Spiritum ſanctum imaginē referimus, quam tenemus. Quòd cum ea conuenit, communionis ſanctæ ſignificat ſa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

cramentum. Thamar concepit in vtero: Ecclesia corde concepit. Illa semine: hæc verbo. Hædus ei mittitur, tentationis videlicet signum: etenim iustitiam, qui sequitur, necesse est, vt probetur. Denique fornicaria requisita non est inuenta: quia renatus per aquam, & Spiritum sanctum desinit esse, quod fuerat: & incipit esse, quod non erat. Sequitur, quòd viduitatis vestem rursus accepit, non vtique vt, quæ fecerat, faceret, sed vt defleret se fecisse, quod fecerat: aliter etenim quis saluus esse non poterit, quamuis sit iustus, nisi ἐξομολήγησιν faciens & præsentia sua peccata extinguat, et futura repellat. Thamar arguitur, quòd de fornicatione conceperit. Et Ecclesia quasi legis adultera Iudæorum est à senioribus accusata, quòd sabbatum ruperit: quòd eorum traditiones abiecerit. Thamar protulit monile, anulum, virgam: seq́; liberauit sacramento numeri ab imminenti supplicio. Ecclesia ipsa veritate in nomine patris, et filij, & spiritus sancti non tantum diaboli præsentes ignes extinguit, sed etiam futuri diei

iudicij

iudicij incendia ſuperabit. Illa iuſtificata diſceſsit: hæc glorificata veri numeri incrementis, ac fidei cum Chriſto in æterna ſecula permanebit per Dominum, & conſeruatorem noſtrum Ieſum Chriſtum: qui eſt benedictus cum patre, & ſpiritu ſancto ante ſecula, & in ſeculis, & in omnia ſecula ſeculorum. Amen.

De Exodo Sermo I.

SACRAM *legem qui ſpiritaliter accipit fratres, iſte eſt, qui eius fructu lactatur: Iudæi etenim cum carnaliter ſentiunt, in gregibusq́ pecuinis agnum biſaria natura commiſſum, qui inueniri non poteſt, quærunt, ſic agnum verum Chriſtum, quem inuenerant, perdiderunt: non enim intellexere, quia ex hædis humana deſignabatur caro ſuis onuſta peccatis: ex ouibus ſpiritus maieſtatis: quæ vtraque in Chriſto concreta agnum legitimum præſtiterunt. Hic eſt agnus fratres: de quo * lætari paſcha eſt Domini. Apoſtolus quoque Paulus Paſcha* * litare

noſtrum

nostrum immolatus est Christus. Cur autem dignatus fuerit immolari, Ioannes Baptista ante prædicauit his verbis, Ecce agnus Dei, ecce, qui tollit peccatum mundi. Hic itaq; dictus est primitiuus, quia paternæ antiquitatis solus est conscius. Hic maturus, quia post ipsum est nullus. Hic sempiternus, quia occisus est, & inuentus est viuus. Hic immaculatus à peccato, quia solus est mundus. Hic salutaris, quia per ipsum vincimus mortem. Hic masculus, quia Dei est virtus. Hic, inquam, agnus perfectus, quia in ipso magnus ille sacerdos pio mysterio sua victima inclusus hodie Deum reddidit hominem, quem litauit.

De Exodo Sermo II.

TEMPVS *non sinit fratres imagini reddere veritatem. Veruntamen Iudæe quid monumentis tui criminis gratularis? In Ægypto seruisti diu non sorte peregrini, sed meritò. Ereptus es inde: non tua euasisti virtute. Columna nubis te perduxit*

duxit per diem, vt ostenderet cæcum: Ignis columna per noctem, vt admoneret arsurum. Angelus præuius tua castra promouit, vt etiam præsenti Deo probareris ingratus. Per mare pedibus ambulasti, vt patereris in terra naufragium. Ad hoc sanè in eremo aquam de petra bibisti: manna de cælo gustasti, vt cum esses ad egestatem postmodum deuolutus, præteritorum bonorum recordatione acrius torquereris.

De Exodo Sermo III.

M*IRA fratres carissimi historiæ sacræ sic est perlecta narratio. Cum Israelis populus in ortu captiuitatis iugo depressus, à rege Pharaone duris conditionibus in Ægypto necaretur, miseratione Dei, duce Moyse, iussus est proficisci. Huic non circulus solis per diem, sed columna nubis: non candida luna, sed ignis columna per noctem iter pandebat ignotum: qui vt inter duo elementa peruenit, ibidem præsentariæ exitum mortis expauit: hinc enim persequen-*

tium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

tium Ægyptiorum infeſtis mucronibus premebatur: inde maris magno clauſus obice premebatur. Etenim illi nullæ inerant naues: nulla transfretandi præſidia, cum ſubitò diuina prouidentia ſcinditur mare: aquæ dextra, læuaq́ gelido ſtupore frænatæ vitreos diriguntur in muros præſtolantes tranſitum Dei populi, vt perſequentibus mare ſint. Inducitur in viam Iſrael ingratus: in qua nec gladios poßit timere, nec fluctus. Mira res: medio puluerulentus exultat in profundo: quia circa ſe videret feliciter triumphũ ſuum perire naufragio. Hæc Iudæus prædicat fratres: & tamen Deo demens adhuc uſque non credit: qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

De Exodo Sermo IIII.

In quo paucis additis, quibuſdam mutatis, continentur ea, quæ in ſecundo.

TEMPVS *non ſinit imagini reddere veritatem. Veruntamen Iudæe quid deſignatione tui criminis gratularis?*

In

In Ægypto seruisti diu non necessitate, sed meritò. Ereptus es inde. non tua euasisti virtute. Columna nubis te deduxit per diem: vt ostenderet cæcum: Ignis columna per noctem: vt significaret arsurum. Angelus tua castra præcedit: necubi crimen excuses. Per mare ambulas: veloces pedes tuos ad effundendum sanguinem dextra, læuaq; in se refugiens vnda testatur. Deniq; eremo exciperis: quò te nunc peruenisse cognoscis. Vbi sanè ad hoc aquam de petra bibisti: manna de cælo gustasti, vt scires miser, quid fueras perditurus.

De Exodo Sermo V.

SICVT *lectio diuina testatur, in Ægypto à Pharaone, populoq; eius Israel Dei populus captiuatus ingenti iugo acerrime premebatur. Hunc Deus præcipit proficisci duce Moyse videlicet, & Aaron iter demonstrante nubis columna per diem, eadem ignis quoque per noctem. Finditur mare: & dextra, læuaq; in abruptum digesti ag-*

geribus stupens vnda solidatur. Dei populus nauigat plantis. Mira res. Iter eius barbaris vehementer vrgentibus nec eques potest sequi, nec nauis. Maria cum mulieribus tympanum quatit. Hymnus canitur. Dei populus liberatur: resolutisq; vndis via cum persecutore deletur. Quantum spiritaliter intelligi datur, Ægyptus mundus est iste. Pharao cum populo suo diabolus, & spiritus omnis iniquitatis. Israel populus Christianus: qui proficisci iubetur, vt ad futura contendat. Moyses, & Aaron per id, quod erant, sacerdotium: per suum numerum, demonstrabant duorum testamentorum sacramentum. Columna viam demonstrans Christus est Dominus. Quòd duplicem nubis, & ignis imaginem gerit, iudicia duo designat, vnum aquæ, quod gestũ est, ignis alterum, quod futurum. Mare fontem sacrum debemus accipere: in quo quibus aquis Dei serui liberantur, ijsdem, qui non fugiunt, sed portant peccata, delentur. Maria, quæ cum mulieribus tympanum quatit, typus Ecclesiæ fuit: quæ cum

omnibus Ecclesijs, quas peperit, hymnum canens, & pectoris verum tympanum quatiēs populum Christianum ducit non in eremum, sed ad cælum.

De Exodo Sermo VI.

De Iudæis.

IVDÆI, vnde se beatos putant, infelices inde esse noscuntur: etenim commodius puto misero in statu suo manenti, quàm beato in vltimas miserias deuoluto: nam prædicat patres suos ægyptium populum fugiendo delesse: Deum suis præfuisse maioribus: eorumq́ iter præcessisse, non intelligentes, quia exinde eos à facie sua remotos post suum dorsum cum post futuris abiecerat: Erythræum quoque in geminas ripas mediū scissum mare, ductisq́ dextra, læuaq́ aggeribus, in aciem stipatis vndarum saluo liquore, arefactam profundi in semet contra se obnixam, stupidam pependisse naturam: viam inter fluctus miscuisse terrenam: quæ vtique non cælestis populi meritum, sed ter-

reni per orbem totum dispersionis futuræ denunciabat exitium. Ideo eos in eremum inde perduxit: vulneraq; detestabilis mentis curanda lacte cum melle prouidendo commonuit: Nam infirmis, ac languidis mannæ teneritudinem irrorauit: Non enim erãt idonei, aut digni, qui cælestis panis perpetua soliditate fruerentur. Petra illis scaturiuit in fontem: vt biberent detritis lacunis, vt merebantur, cœnulentum postmodum laticem, Domino dicente, Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ: & foderunt sibi lacus detritos: qui non possunt aquam portare. Postremo infelices quid sperant de imagine, cuius nosse non sunt meriti veritatem Dominum nostrum Iesum Christum.

De Exodo Sermo VII.
De Iudæis.

P*HARISÆVS quemadmodum legitimum pascha posit celebrare, non video: cuius eminens, famosumq; illud templũ miserabili vastatione campis æquatum suo*

pul-

puluere iacet ſepultum. Sacerdotalis cathedra peſtilentiæ cultorum ſuorum ſacrilegio iure deleta eſt. Exinanitum cornu iam non ſpirat vnguenta. Dies feſtos in luctum, & cantica eius in lamentationem conuerſa prophetæ teſtantur. Thauros, arietes, hyrcos, et agnos à Domino ſæpe reprobatos acceperunt. Quid vltra? Non poteſt fratres vllum celebrare myſterium, cuius ſacrificiũ diuina ſententia aduertitis eſſe damnatum per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum: qui eſt benedictus cum patre, & ſpiritu ſancto in omnia ſecula ſeculorum.

De Exodo Sermo VIII.

In quo paucis additis de Iudæis, quibuſdam mutatis continentur ea, quę in pręcedẽti.

IVDÆVS legitimum gerere ſe paſcha contendit: cui nihil aliud de veteri ſacramento, quàm inanibus intexta ſuſpirijs fabula remanſit. Denique regium illud templum campis æquatum iacet. Altaria Dei eius ſubuerſa manu cum ſuis ſibi ſacrificijs

ſparſa

ſparſa in puluerem vanuerunt. Sacerdotalis cathedra peſtilentiæ ſuo nomine deleta eſt. Agnus ſalutaris, qui deſignatur ex ouibus, & ex hædis, inter pecora non poteſt inueniri. Dies feſti eius, et cantica ſecundum Dei vocem in planctum, et luctum profecerunt. Superba illa ciuitas ſeruit. Sanè ouium greges infinitos interficit: quos in amaritudine aſſumit. Quis non intelligat fratres illud paſcha non eſſe, ſed bramoſum latronis cruenti conuiuium?

De Exodo Sermo IX.
De Iudæis.

In quo paucis additis, quibuſdam mutatis continentur ea, quæ in præcedenti, & in primo.

P*HARISÆI agere ſe legitimum paſcha contendunt: qui cum templo ſummo, vt putabatur, ſummum ſacerdotium perdiderunt: regalis vnguenti cornu priuati ſunt. Circuncisio teſtimonium mentis impuræ iam, iamq; illis imminere ſupplicium denotati*

notati vulneris inflictu minatur. Omne genus pecudum cum suo sibi sacrificio reprobatur. Ieiunia eorum, dies festi, omnisq́ solennitas abominatio est apud Deum. Cum hæc ita sint, à quibus, quomodo, unde pascha celebratur? Adde, quòd agnum legitimum suo vitio, quem inuenerant, perdiderunt: quem scriptura designabat ex ouibus, & hædis. Ex hædis vtique, propter peccatricis indumentum carnis: Ex ouibus, propter Spiritum maiestatis. Qui primitiuus est dictus, quia præter patrem, cui etiam coæternus est diuinitate cum Spiritu sancto, ante ipsum nullus est primus. Maturus, quia æternus est. Perfectus, quia Dei virtus, Deiq́ sapientia est. Immaculatus, quia peccatum non habet solus. Salutaris, quia mortem mutauit in vitam: propter nos qui est occisus, & viuit: sepultus, & resurrexit: homo æstimatus est, & inuentus est Deus gloriosus in secula seculorum.

De

De Exodo Sermo X.

De Iudæis.

SI Iudæi vacuatæ imaginis recordatione gloriantur, quantò magis Christianus: in quo non est figura, sed veritas? Quam ex rebus ipsis agnoscite pariter, & probate. Iudæi maiores suos Pharaonis, exercitusq́ eius graui seruitutis iugo depressos de Ægypto prædicant liberatos. A' diaboli rabie, idolorumq́ turba violenta non tantum nostri maiores, sed omnis Christiana progenies de vero Ægypto, idest de isto mundo semper momentis omnibus liberatur. Illis ducatum Moyses præbuit: dux noster Christus est Dominus. Illis columna nubis, atq; ignis viam demonstrauit: nobis testamenti veteris, ac noui clarißima oracula viam, et verum Christum Dominum prodiderunt: qui ait, Ego sum via, et veritas. Illorum profugus populus per mare rubrum dextra, læuaq́ vndarum stupentibus rupibus pede sicco transiuit: at nostrum mare, quos volun-

tarios

tarios suscipit, feliciter naufragos facit: interimensq́ue uniuersa peccata genitali unda submergit: ut cælestes effecti terram desiderare non norint. Denique illi post mare ad eremum peruenerunt: nos post baptismum ad paradisum peruenimus. Illis irrorata est esurientibus manna: nos autem esurire non possumus sempiternam: qui cælestis panis nobiscum portamus annonam. Illis sitientibus petra fluxit in poculum: ad Christi fontem qui biberit, in æternum sitire non nouit. Illis in deserto suauitas lactis, & mellis exhibita est: nobis verò, quod plus est melle dulcior, ac lacte candidior, æternæ vitæ beatitudo Dei tribuetur in regno.

De Exodo Sermo XI.
De Iudæis.

QVID tumet pharifeus inanis, quem momenti præterita delectat vmbra? Exultat, quòd in Ægypto creuerit: at in originali decreuit solo. Quòd captiuitatis sit nexibus exolutus: sed est nunc vsque barba-

rici furoris moribus alligatus. Deus illi ducatum præbuit: idem à sua eum facie postmodum abiecit. Consecutus est regnum: vt post regiam dignitatem maiore dedecore imperio Romano seruiret. Sanè vultis scire quantæ sit sanctitatis? Quem mare sustinuit adunatū, non potest terra baiulare dispersum.

De Exodo Sermo XII.
De Iudæis.

QVANDIV *Iudæe bruti cordis nec dum discutis tenebras, sacræq; legis oracula iam in Christo completa nec probando cognoscis? Veruntamen pro tuo sensu si vis pascha legitimum celebrare, agnus requirendus est tibi, sicut præceptum est, ex agnis, & hædis discordi natura commissus: quem in gregibus pecuinis ipsi tui non inuenere maiores. Atque vtinam tu inuenias: dignus es enim immolatione tali, qui salutem tuam in incerti pecoris sitam visceribus opinaris. Sanè quòd paßim multos occidis, edacitatis est tuæ. Quòd diuersis in locis,*

vani-

vanitatis. Quòd cum amaritudine comedis, infelicitatis. Taceo, quòd commemoratio est ingrati, non remedium, ſacrificium, quod ipſe reprobat fieri, qui præcepit. Hoc ſolum dico. Imple vel in cæteris legem, ſicut ſcriptum eſt: Præcinge lumbos tuos. Indue pedibus calciamenta. Arripe baculum manu. In eremum proficiſcere, ſi tuos vis imitari maiores.

De Exodo Sermo XIII.
De Iudæis.

In quo paucis additis, quibuſdam mutatis continentur ea, quę in ſeptimo.

IVDÆOS legitimum paſcha celebrare non poſſe paucis accipe Chriſtiane. Salomonis templum hoſtili vaſtatione ſubuerſum cum ruina ſua iaceat ſepultum, vbi ſacrificant? Sacerdotes iam non habent, qui eorum pro ſalute ſacrificent. Tauros, hircos, arietes, & agnos abhorret Dominus: vnde ſacrificant? Deum dereliquerunt: altaria eius euerterunt: cui ſacrificant?

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

Sanè hoc ſolum proprium retinent, quòd, vt vilem libidinem magis, ac magis augeant, vilioribus ſe lauacris omni momento baptizant Deo ſemper ingrati.

De Exodo Sermo XIIII.
De Iudæis ſuperiori ferè ſimilis.

IVDÆOS *non tantum legitimum paſcha celebrare non poſſe, ſed religionis diuinæ prorſus nihil retinere paucis accipite. Salomonis templum, de quo præſumebant, excidit. Altaria Dei ipſi euerterunt. Lex, & prophetæ vſque ad Ioannem. Sacerdotibus eorum luctus indicitur. Immolatio aufertur. Ceſſat vnguentum. Circuncisio vacuatur. Sabbatum denotatur. Neomeniæ, & dies feſti odio habentur. Potiuntur eorum Romani regno. Nihil, vt arbitror, reſtitit illis proprium, niſi quòd agno ſalutari neglecto, ingrati viles agnos cum amaritudine, homines amari manducant.*

De Exodo Sermo XV.
De Iudæis.

IVDÆOS legitimum paſcha celebrare non poſſe periti legis Deo ipſo loquente cognoſcite: à quo appellatur ſynagoga ſpelunca latronum: ſacerdotalis cathedra peſtilentia: ſacrificium canina mactatio: ieiunia odium: populus progenies viperarum. Poſt hæc quid præſumant, æſtimare non poſſum, homines, qui ſalutem ſuam in pecorum morte conſtituunt: cum Deus, poſteaquam de Ægypto egreſſi ſunt, vbi imaginarium paſcha geſſerunt, dicat, Plenus ſum holocauſtomatis arietum, & pinguamine agnorum: quis enim hæc exquiſiuit de manibus veſtris? Vtique fratres incunctanter eis ademit paſcha, qui id, per quod ab eis paſcha geritur, reprobauit. At imaginem colunt. Nec ipſam quidem: quia falsò colit imaginẽ, qui eius non diligit veritatem. Sanè hoc ſolum competenter gerunt innocentes: quòd agnos paſſim, quaſi lupi rapaces, occidunt.

De

De præcepto, Attende tibi.

SERMONIS vſum Deus nobis, qui nos creauit, indulſit pro eo, vt cordis occulta conſilia inuicem nobis verbi miniſterio panderemus, & pro communis in alterutrum affectione naturæ vnuſquiſque noſtrum proximo ſuo, velut ex arcanis quibuſdam domicilij ſecreta depromeret. Si enim nuda tantummodo, atque intecta anima viueremus, ex ipſis tantum mentis motibus, atque intentionibus cogitationum ad alterutrum noſceremur. Verum quoniam vigor animæ velamine carnis operitur, ad indicanda, atque in publicam faciem proferenda ea, quæ in profundo cordis cogitationibus, vel ſenſibus commouemus, verbis, & nominibus, ac vocabulis indigemus. Cum igitur motus hic mentis nactus fuerit vocis ſignificantiam, tunc, velut vehiculo quodam ſermonis, aëris iter euectus ad audientem à loquente transfertur. Et ſiquidem inuenerit tranquillam, quietamq́; audientiam, ſicut in

portu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

portu fidißimo, in auribus auditorum ſermo reconditur. Si verò, velut fluctus quidam, & ſaxoſa vada, auditorum tumultus, & murmur docentibus refragetur, in medio aëris ſpatio ſermo transfretans naufragabit. Quamobrem prebete tranquillitatem per ſilentium verbo: fortaßis enim aliquid poterit vtilitatis afferre ſermo veritatis, ſi tamen non auditoris ignauia, dum minus intentus eſt animus, facile dilabatur. Talis nanq; natura ipſa verbi ſpiritu compaginante formata eſt, vt uelox, breuisq; ſit, et tranſcurſu concito multa deſignet in paucis: ut per ipſam ſui breuitatem tenacius à memoria reſeruetur. hæc nanque eſt emendati natura ſermonis, ut neque obſcuritate, quæ dicuntur, offuſcet, neque abundans ineptijs uim rerum, quæ indicantur, faciat euaneſcere. Talis enimuero etiam hic eſt, qui nunc nobis ex Moyſi uoluminibus recitatus eſt ſermo: ſi tamen meminiſtis uos, quibus uerbi diuini attentior cura eſt: niſi forte pro breuitate ſui, paulò tardiores quouſq; tranſfugit, auditus eſt. Eſt autem ſermo hic.

AT-

ATTENDE TIBI, ne forte fiat in te sermo absconsus in corde tuo iniquitas. Faciles sumus ad cogitationum delicta nos homines: propter quod, & qui finxit singillatim corda nostra sciens, quòd non parum delictorum in his motibus admittitur, qui fuerint ex proposito mentis, uoluntatisq́; concepti, ante omnia nobis puritatem, et munditiam cordis iniungit, ac præcipit: in qua enim procliuius uergimus ad peccatum, hanc nobis partem maiore cautela, diligentiaq́; communit: sicut enim infirmiora quæq; corporum membra peritior, ac bene prouidus medicus ante, quam ipse morbus immineat, studio præcurente, & diligentia cuiusdam procurationis anteuenit, ita et communis omnium prouisor, et animarum medicus Deus hoc, quod maximè in nobis ad culpam lubricum prouidebat, circundare tutioribus septis studet, & circumuallare cautioribus munimentis: nam hi actus, qui ministerio corporis adimplentur, opus habent & tempore, & opportunitate, & labore, & adiutorijs, cæterisq́; huiuscemodi instrumentis:

mentis

mentis verò motus, & cogitationis lapſus abſque tempore conſumantur: ſine labore complentur. omne tempus habent opportunū. Intuere nanq; mihi ambitioſum quempiam, & ingenti ſupercilio honeſtatis elatum imaginem quandam ſobrietatis habitu exteriore geſtantem, in medijs quoque virorum laudabilium, & ſapientium reſidentem. Hic ſubitò cogitatione mentis percurrit, & euolat ad loca peccati: maligna deſideria mente concipit: colloquia quoque intra ſe inhoneſta finxit, & turpia: & totus in occulta mentis ſuæ officina vniuerſam ſibimet libidinis imaginem deformauit, geſtusq́; deſcripſit. Hic ignotum quidem omnibus peccatum, & ſine vllo teſte commiſit: ſed arguetur, ac reuelabitur ſine dubio per aduentum eius, qui reſerat occulta tenebrarum, et manifeſtat conſilia cordium. Obſerua ergo, ne forte fiat in corde tuo verbum occultum iniquitas: qui enim aſpexerit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Propter quòd corporis quidem actus poſſunt nonnullis obſtaculis interuenientibus impedi-

ri: vbi autem mente delinquitur, quàm facile est puncto * cogitationibus euagari, tàm pernix adhærebit noxa delicti. Vbi ergo velox occasio peccati, ibi etiam celeris prouidetur cura remedij. & ideo protestatur dicens, Ne forte fiat in corde tuo verbum occultum iniquitas. Sed ad ipsum iam potius verbi initium recurramus. ATTENDE, inquit, TIBI. Singula queq; animalium à conditore omnium Deo ad defensionem, ac tutelam sui occasiones quasdam proprias acceperunt: quibus saluti suæ, cum necesse fuerit, auxilium ferant. & inuenias, si diligenter intendas, plurima quoque nullo docente aduersum eos, qui perniciem moliuntur, vel obniti vehementius, vel declinare callidius: & rursum naturali quodam impulsu ad ea, quæ expediunt, ferri, atque compelli. Propterea ergo nobis etiam eruditionis causa magnificum istud mandatum præcepit Deus: vt quod illis adest per naturam, id nobis ope verbi, ac rationis addatur: & quod in mutis animalibus absque imperio efficitur, hoc nobis per præcepti diligentiam

*cogitationis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.543

gentiam conquiratur: vt maiore prouidentia conseruemus ea, quæ nobis diuinitus indulta sentimus, fugientes quidem peccatum, sicut multa animalia sponte sua fugiunt noxios, et mortiferos cibos. sectemur verò iustitiam, sicut illa fœcundos, et vtiles pastus nullo cogente sectantur. ATTENDE *ergo* TIBI, *vt poßis discernere ab vtilibus noxia. Sed quoniam dupliciter est attendere, aliud quidem corporeis oculis intueri corporea, aliud verò intellectualis animæ virtutibus incorporea, & spiritalia conspicari, in hoc loco siquidem de oculis carnalibus dictum esse sentiamus, continuò verbi sententia arguetur absurda: quomodo enim quis semetipsum totum corporali oculo attendere poterit, vel comprehendere? quia primò neque semetipsum oculis considerare, et intueri potest: neq; vicina sibi, et imminentia conspicari supercilia: sed neque in verticem capitis diriget aciem suam, aut aliquo pacto propria terga conspiciet: nec aliquid omnino proprio videbit ex vultu, non latentia viscerum, non occulta venarum. Quod si ita est, impium*

videbitur dicere, impoßibilia eſſe Spiritus ſancti mandata. Supereſt ergo, vt ad mentis intuitum præcepti vigor, atque intelligentia transferatur. ATTENDE ergo TIBI, ideſt, vndique teipſum circunſpice: peruigiles gere ad cuſtodiam tui oculos animæ. In medio laqueorum ingrederis. Occultæ tibi ab inimico tenduntur inſidiæ. Doli, machinæ, pedicæ vbique defoſſæ. Circunſpice igitur omnia: et cauta intentione conſidera, vt effugias, ſicut damula ex laqueis: & ſicut auis ex retibus: nam damula non incurrit in laqueum pro eo, quòd dicitur viſum acutißimum gerere. Vnde & nominis ſui etymologia ſeruatur in Græcis. Auis verò auxilio vſa pennarum, cum voluerit effugere dolos retis, altiora aëris itinera ſecat. Vide ergo tu, ne forte deterior mutis animalibus ad cautelam tuæ ſalutis exiſtas: ne forte laqueis irretitus venatio, et captura diaboli fias, captus ab eo ſecundum illius voluntatem. ATTENDE ergo TIBI, ideſt neque tuis, neque his, quæ circa te ſunt, ſed tibi ſoli attende. Aliud enim

ſumus

ſumus nos ipſi, aliud, quæ noſtra ſunt: aliud, quæ circa nos ſunt: nos nanque ſumus anima, & mens, ſecundum quam ad imaginẽ eius, qui nos creauit, facti ſumus. Noſtra verò ſunt corpus, & corporalis ſenſus. Circa nos autem ſunt mundana ſubſtantia, viuendi artes, et cætera vſus inſtrumenta mortalium. Quid igitur præcepit ſermo? Ne attendas, inquit, carni: neque ea, quæ carnis bona videntur, ſtudio impenſiore ſecteris, ideſt ſanitatem corporis, decorem cultum vultus, voluptatem carnis, atque delitias: neque vitæ longioris vota ſuſpires: non diuitias ſeculi: non ambitionis gloriam: non potentiam caducæ fragilitatis mireris: et nihil omninò, quod ad præſentis vitæ miniſterium pertinet, magnum æſtimes ad petendum: ne dum in hac ſolicitudinis tuæ intentione raptaris, illa, quæ verè magna ſunt, et in quibus vera vita eſt, negligas. Sed ATTENDE TIBI, *ideſt animæ tuæ: hanc excole: huic omnibus curis, omnibusq́ ſtudijs conſule ita, vt omnem maculam, quæ in eã forte nequitiæ vitijs obrepſit, abluas, & ex-*

purges

purges inetntione meliorum. Exornes verò eam, & excolas omnibus virtutis, pietatisq; monilibus: quoniam quidem corpus tuũ mortale est: anima verò immortalis. Et duplex quædam est vita nostra: una quidem carnis familiaris, & cito cum ea deficiens: alia uerò animæ cognata, nec ullo fine, aut circunscriptione claudenda. ATTENDE ergo TIBI, ne mortalibus, ac caducis, uelut perpetuis incubes, & æternis: ne uerò rursum, quæ æterna sunt, tanquam caduca, & transeuntia negligas, atque contemnas. Contemne potius, & despice carnem tuam: pertransit enim. Adhibe diligentiam, & studium animæ: immortalis est enim. Intuere igitur, & attende cum omni cautela tibi ipsi: ut scias distribuere unicuique parti, quæ conuenit: carni quidem uictum, & uestitum animæ uerò doctrinam pietatis, conuersationem sæueram, & grauem, exercitium uirtutis, emendationemq; uitiorum. Non pinguedini corporis deseruire, neque circa carnis lætitiam cursitare: quoniam quidem concupiscit caro aduersus

ſpiritum: ſpiritus autem aduerſus carnem: & hæc ſibi inuicem aduerſantur. Vide, ne forte tu in huius belli congreſsione manus accommodans carni, & auxilia ei quamplurima ſubminiſtrans potentiam eius aduerſus ſpiritum erigas, et meliorem tui partem deteriori facias eſſe ſubiectam: Sicut enim ſtateræ momentum ſi in unam partem depreſſeris, leuiorem ſine dubio alteram facies, ita in hoc animæ, & corporis iugo, cum in unam partem propenſior extiteris, clara erit alterius, & manifeſta diminutio: quis enim dubitat cum corpus luxuria fluitat, carnibusq; diſtenditur, ignauum, & obtuſum effici mentis uigorem. Si uerò anima florentioribus uirtutis exercitijs imbuatur, & meditatione meliorum ad culmen propriæ magnitudinis erigatur, fatiſcentem corporis ſtatum commoda in infirmitate marceſcere. Et hoc indicans beatus Apoſtolus Paulus dicebat: Nam & ſi is, qui foris eſt, homo noſter corrumpitur, ſed qui intus eſt, renouatur de die in diem. Hoc ergo idem præceptum & infirmioribus utile eſt, & ro-

buſtio-

buſtioribus commodum: nam et in infirmitatibus medici ægris præcipere ſolent, vt attendant ſibi, & nihil omnino contemnant, quod ad medelam poßit adhiberi. Similiter ergo & medicus animarum noſtrarum ſermo Dei animæ ex peccatorum acerbitate languenti magnificè breuißimi huius præcepti ſuccurrit adiutorio dicens; ATTENDE TIBI, ideſt vt ſi quando forte deliqueris, ſecundum magnitudinem delicti etiã remedij, & emendationis cura penſetur. Grande alicui peccatum, & graue commiſſum eſt: grandi ſine dubio confeßione indiget, pœnitentiæ multis, et amaris lachrymis intentis, pernoctatis vigilijs, iugibus, continuatisq́ ieiunijs. Leuius eſt delictum. par commißi ſit, & ſimilis pœnitentia. Tantũ ATTENDE TIBI, vt intelligas, & agnoſcas & ſanitatem animæ, & languorem: multi enim dum ſibi non attendunt, ægritudines graues, & inſanabiles pati ſe neſciunt: & nec hoc quidem ſentiunt, quòd ægrotant. Propter quod magna eſt præcepti huius vtilitas: per quod ægris cura ſuggeritur,

tur, ſanitatis, & perfectionis demonſtratur integritas. Vnuſquiſque autem noſtrum, qui in diſcipulatum nos verbi Dei mancipauimus, vnius alicuius operis miniſterium gerit eorum, quæ in euangelijs præcepta ſunt. In magna autem domo, in hac Eccleſia dico, non ſunt tantummodo vaſa diuerſa, aurea, & argentea, vel lignea, & fictilia: ſed & artificia quamplurima, et diuerſa. Habet nanque domus Dei, quæ eſt Eccleſia Dei viui, venatores, vel captores. habet viatores, architectonas, ſtructores, agricolas, paſtores, athletas, milites: quibus omnibus commodè ſatis aptabitur breuiſsimi huius mandati vigor: vt vnicuique & operis diligentiam tribuat, et propoſiti: ac mentis deſideria, atque incitamenta commoueat. Venator es, & ad capturam à Domino deſtinatus, qui dixit, Ecce ego mittam multos venatores: & capient eos ſupra omnem montem. ATTENDE ergo TIBI diligenter, necubi te venatio Domini effugiat, quominus verbo veritatis capias, & offeras Domino ad ſalutem eos, qui erroribus dece-